

vanuit de Nederlandse Dalton Vereniging
 Zelfevaluatie & visitatieverslag

Naam school	Dalton Lyceum Barendrecht
Adres	Zichtwei 1
Postcode en plaats	2992 ZA Barendrecht
E-mailadres school	info@daltonbarendrecht.nl
Telefoonnummer school	0180 - 64 21 80
Bestuurder(s)	Reinoud de Vries en Mark Mees
Leidinggevende school	Anja Besseling en Peter Stehouwer
Daltoncoördinator(en)	Patrick Kranenburg, Liesbeth Siemons
Aantal groepen	70
Aantal leerlingen	1806
Aantal leraren	136
In bezit van daltoncertificaat	Ja
Bezig met daltoncursus	8
Stand van zaken inspectie	Voldoende (zie bijlage)
Visitatieteam	
Voorzitter	
Lid 1.	
Lid 2.	
Lid 3.	
Lid 4.	
Lid 5.	
Datum visitatie	15 februari 2023
Soort visitatie	Licentieverlenging
(besluit vorige visitatie)	Vierjarige verlenging licentie
1e licentiaanvraag	
Licentieverlenging	X
Versnelde visitatie licentieverlenging	
Visitatie na bezwaarprocedure	

1 Zelfreflectie

1.0 Aanbevelingen vorige visitatie

(niet van toepassing bij 1e licentieverzoek)

School

Aanbeveling	Omschrijving
Nr. 1	Vrijheid/verantwoordelijkheid <ul style="list-style-type: none">Welke volgende stap zouden jullie kunnen zetten om leerlingen meer ruimte te bieden om hun eigen leerroute te kiezen?
Nr.2	Zelfstandigheid <ul style="list-style-type: none">Hoe kunnen jullie de volgende stap zetten opdat leerlingen nog zelfstandiger kunnen kiezen en plannen?Hoe kunnen jullie de vele initiatieven die door jullie ontwikkeld worden meer laten convergeren i.p.v. divergeren?
Nr.3	Samenwerking <ul style="list-style-type: none">Welke kansen zien jullie om samenwerking binnen de vaklessen een grotere plaats te geven zonder de leerlingen los te laten en waarbij je goed het proces blijft bewaken?
Nr.4	Reflectie <ul style="list-style-type: none">Ga met elkaar op onderzoek op welke wijze je reflectie een meer centrale rol kunt geven, op leerlingniveau maar ook op docentniveau, waarbij de focus niet alleen op cijfers ligt maar ook op vaardigheden. Er ligt een wens van de ouders om hierbij betrokken te worden.
Nr.5	Effectiviteit/doelmatigheid <ul style="list-style-type: none">Mogen docenten hun eigen keuze maken waarbij je er toch voor zorgt dat het duidelijk is voor leerlingen? Is het mogelijk om verschillende instrumenten naast elkaar te hanteren waarbij je ervoor zorgt dat het voor leerlingen duidelijkheid en structuur biedt?Is het denkbaar dat leerlingen zélf een keuze maken uit deze instrumenten?

School

Wat hebben we gedaan en wat is het resultaat?

Per daltonkernwaarde hebben we als eerste gerefereerd aan de aanbevelingen van de vorige visitatie (zie hieronder).

Visitatieteam

Wat zien we terug?

De visitatiecommissie heeft gezien dat de school een periode heeft doorgemaakt met veel veranderingen. De Corona-pandemie heeft veel aanpassingen gevraagd voor en van het onderwijs. De school had een goede basis gereed, zodat het onderwijs op afstand snel en zo effectief mogelijk kon worden georganiseerd. De schoolbrede ontwikkelingen van het daltononderwijs zijn in deze periode wel wat op de achtergrond geraakt. Ook de wisselingen

in de schoolleiding maakte dat de continuïteit in de afgelopen jaren onder druk is komen te staan.

Als het gaat om het terugkijken op de aanbevelingen van de vorige visitatie, trof de commissie een school aan waarbij het reflectief vermogen duidelijk zichtbaar is. De commissie is open ontvangen en heeft hierdoor goed naar de ontwikkelingen sinds de vorige visitatie kunnen kijken. Op het vlak van de aanbevelingen t.a.v. de ontwikkeling sluit de reactie van de commissie aan bij de indeling, zoals deze in de zelfevaluatie door de school is aangeleverd.

1.1 Vrijheid in gebondenheid / verantwoordelijkheid en vertrouwen

School

Aanbeveling

Welke volgende stap zouden jullie kunnen zetten om leerlingen meer ruimte te bieden om hun eigen leerroute te kiezen?

De afgelopen jaren zijn we binnen het Dalton druk bezig geweest om leerlingen meer ruimte te bieden om hun eigen leerroute te kiezen. We zijn met de volgende punten aan de slag gegaan om de vrijheid/verantwoordelijkheid van de leerling te verbeteren;

- Daltonuren zelf plannen door leerlingen

Leerlingen plannen vanaf de eerste klas zelf hun daltonuren.

In de oude situatie konden de leerlingen zeer kort voor het begin van het daltonuur nog wisselen. Deze flexibiliteit zorgde ervoor dat leerlingen van tevoren niet hoefden te bedenken waar ze heen gingen in een daltonuur. Er werd dus geen weloverwogen keuze gemaakt, maar vooral samen gepland met de vriendengroep.

Vanaf het huidige schooljaar zijn er specifieke tijden gekoppeld aan het inplannen van daltonuren. Iedere werkdag kan dat van 14.00 tot 21.00 uur en in het weekend vanaf vrijdagmiddag 14.00 tot zondagavond 21.00 uur.

Dit kortere tijdsbestek is gekozen zodat leerlingen van tevoren bewust plannen waar ze heen gaan en dit niet meer op het laatste moment doen. Leerlingen gaan dus zelf bekijken of ze een extra uur met uitleg voor een vak nodig hebben, of dat ze zich gaan voorbereiden op een toets in die week. Dit kan ook in samenspraak met een vakdocent of hun mentor. Mocht het de leerlingen niet zelf lukken om in te plannen, dan wordt de leerling automatisch ingeroosterd in een stilte-uur in de aula. Daarnaast wordt de leerling dezelfde dag nog aangesproken door de jaarcoördinator, teamleider of mentor. Als de mentor concludeert dat de leerling daltonuren niet effectief genoeg inplant dan kan ervoor gekozen worden dat de mentor samen met de leerling dit gaat doen.

Binnen school is er de wens om meer stilte-uren aan te bieden.

- Loslaten en leerlingen keuzes bieden

Leerlingen uit mavo 2 mogen op eigen initiatief helpen in de kantine tijdens de onderbouw pauzes. Ze mogen dan het kantinepersoneel helpen met afrekenen en producten bijvullen.

De afspraak is dat alle vakdocenten met een daltonplanner werken. Ze geven de leerlingen de ruimte om uitleg te volgen of zelf te werken. Leerlingen mogen zelf kiezen. Docenten krijgen de ruimte hun daltononderwijs te versterken door met eigen ideeën te komen. Ze worden hierin ook gestimuleerd door middel van workshops (aangeboden door de OZHW-academie). Voorbeeld: een workshop op het gebied van activerende didactiek of digitalisering biedt een docent de mogelijkheid om te differentiëren in zijn lessen en leerlingen te motiveren.

Docenten geven leerlingen bij creatieve opdrachten ruime keuze om deze opdrachten uitvoeren (bijvoorbeeld kiezen hoe en met wie ze samenwerken).

Bij vele docenten wordt er gedifferentieerd in werkvormen. Met de digitale methodes maken leerlingen gebruik van diverse mogelijkheden, zoals bij Engels, Frans en bij Nederlands.

- Plannen

Vanaf de brugklas krijgen alle leerlingen een Plenda, dit is een agenda met een duidelijke structuur om leerlingen huiswerk te leren noteren en te plannen. In de eerste periode worden leerlingen nog heel erg aan de hand gehouden en zeggen leraren specifiek waar de leerlingen het huiswerk moeten noteren. De mentoren controleren of de leerlingen de Plenda ingevuld hebben. Vanaf de tweede periode krijgen de leerlingen steeds meer verantwoordelijkheid. Docenten zeggen nog wel met nadruk wat het huiswerk is, maar de verantwoordelijkheid om het te noteren ligt bij de leerling. Daarnaast staan er in de Plenda ook leerstrategieën voor de ouders. Hierbij wordt er ook een bepaalde verantwoordelijkheid bij de ouders gelegd.

- Vervroegde examens

Er is binnen Dalton de mogelijkheid om in een voorexamenklas al examen te doen in één of twee vakken.

In de voorexamenklas wordt er door de lesgevende docent toestemming verleend aan de leerling om aan dit speciale traject deel te nemen. De desbetreffende docent bepaalt binnen de sectie de eisen waaraan de leerlingen moeten voldoen. Op leerlingniveau worden tussen leerling, docent en ouders de einddoelen besproken. De leerling wordt geacht om het examendossier voldoende op een bepaalde datum af te hebben; als dit het geval is, dan kan de leerling deelnemen aan het eindexamen.

- VWO+

VWO+ leerlingen zijn leerlingen die excellent zijn in wat ze doen, zij staan gemiddeld een 7,5 of hoger. Zij kunnen een ander rooster volgen met meer uitdaging. Zij hebben de mogelijkheid om bepaalde vakken, waarin ze uitblinken, met minder uren te volgen en de vrijgekomen tijd zelfstandig te gebruiken voor verdiepingsstof. Deze stof wordt door een vakdocent aangeboden en er wordt door de mentor of leerjaar coördinator gekeken of dat gelukt is. Ze krijgen ook de ruimte om in die tijd te werken aan een vak waar ze zich in willen verbeteren. Voor dit schooljaar gold dit alleen voor VWO 3, sinds het huidige schooljaar wordt dit verder doorgetrokken naar alle leerjaren VWO en is dit vanaf de brugklas mogelijk. Vanuit de projectgroep VWO+ hebben ze als doel om dit ook in de bovenbouw aan te bieden.

Vanuit de leerlingen:

Leerlingen geven aan dat zij vooral merken dat het een daltonschool is door de verantwoordelijkheid die bij hen gelegd wordt wat betreft huiswerk. Zij geven aan dat ze goed beseffen dat zij hun huiswerk moeten maken voor zichzelf i.p.v. de docent. Ze geven aan dat het huiswerk niet altijd wordt gecontroleerd en dat doet ze beseffen dat ze het voor zichzelf maken.

De ambities voor de komende jaren;

- Meer keuzevrijheid voor leerlingen in onder andere de werkvorm in de les als ook in toetsvorm en toetsmoment.
- Leerlingen betrekken bij processen (toetsrooster).

Reactie visitatieteam

Er is op leerling-, docent- en organisatieniveau een hoge mate van zelfstandigheid waargenomen door de bezoekers. In de studieruimtes, de daltonuren en de tussenuren waren leerlingen voornamelijk actief bezig met het uitvoeren van (praktische) opdrachten of onderwistaken. Leerlingen gaven duidelijk aan dat dit geen betrekking had op de hoeveelheid werk, maar dat het eerder onderdeel was van de schoolcultuur. *“Nee, het is niet veel, maar ik moet het wel zelf doen wil ik een goed cijfer halen”*. Docenten voelen zich erg betrokken en krijgen veel autonomie en steun voor het uitwerken van initiatieven binnen het team waarin ze werkzaam zijn.

De leerlingen in de bovenbouw van de havo/vwo geven aan dat het plannen in Magister (tussen 14:00-22:00) nu zorgvuldiger gebeurt dan vroeger, maar aan de andere kant werd het ook ervaren als het ‘inperken van vrijheid’. Leerlingen zien wel het nut van de nieuwe maatregel, maar twijfelen anderzijds aan het beoogde effect. Dit heeft met name betrekking op een relatief grote groep leerlingen die terecht komen in daltonuren (al dan niet verplicht) waar ze niet vrijwillig voor hebben gekozen.

De Plenda is een mooi voorbeeld hoe overzicht en structuur ervoor kunnen zorgen dat leerlingen meer verantwoordelijkheid kunnen pakken over hun eigen leerproces. Dit werd door zowel leerlingen, docenten als daltoncoördinatoren benoemd als een succesvolle methode om leerlingen meer verantwoordelijkheid te laten nemen. Datzelfde wordt in mindere mate ervaren bij het gebruik van de daltonplanners. Dit is nog niet bij alle docenten gemeengoed terwijl de leerlingen wel de voordelen inzien van deze daltonplanners en het nemen van verantwoordelijkheid voor het eigen leerproces. *“Als ik bij die andere vakken ook een planner had, wist ik tenminste waar ik aan toe ben”* suggereerde een leerling die zich beklagde over de grote hoeveelheid toetsen die op het laatste moment werden opgegeven. Het succesvolle initiatief in de vwo+ populatie kan als opstap gebruikt worden om de kernwaarde ‘vrijheid en verantwoordelijkheid’ verder uit te werken op alle niveaus.

Opvallend was ook het contrast tussen de verantwoordelijkheid die leerlingen tentoonstellen buiten het klaslokaal en de mate van verantwoordelijkheid die leerlingen konden benutten binnen het klaslokaal. Bij een veelvoud van de geobserveerde lessen en daltonuren lijkt door de klassieke benadering (we zagen vaak een lokaal in busopstelling, frontaal onderwijs, directe instructie) weinig ruimte voor het nemen van

verantwoordelijkheid. Tijdens de visitatie zijn er slechts enkele observaties geweest van lessen waarbij er gebruik werd gemaakt van activerende didactiek en de keuze om uitleg van de docent te volgen, anders dan de verplichting. Wel is waargenomen dat leerlingen in de les mogen kiezen voor verdieping/basis/herhaling bij het maken van (huiswerk)opdrachten. Tijdens de geobserveerde daltonuren waren leerlingen voornamelijk zelfstandig aan het werk. Hierbij is regelmatig een afwachtende houding waargenomen van de docent, zittend achter diens bureau.

In de gesprekken met de daltonwerkgroep en de schoolleiding werd duidelijk dat beide geledingen op zoek zijn naar positionering van de daltonwerkgroep binnen de organisatie. Er wordt veel verantwoordelijkheid genomen doordat er een hoge mate van autonomie en betrokkenheid is waargenomen op leerling-, docent- en organisatieniveau. Er ontstaan mooie initiatieven en er is veel ruimte om deze uit te werken. Er is duidelijk sprake van 'steun' en 'waardering' door de schoolleiding, dit kwam in alle gesprekken terug. Aan de andere kant is er behoefte aan duidelijkheid en borging van de initiatieven in de vorm van doorlopende leer- en ontwikkellijnen op het gebied van daltonvaardigheden. Door de daltonwerkgroep werden enkele ideeën voorgedragen uit het pre-Coronatijdperk die de samenhang kunnen verzorgen waar zo hard naar gezocht wordt.

1.2 Zelfstandigheid

School

Aanbeveling

Hoe kunnen jullie de volgende stap zetten opdat leerlingen nog zelfstandiger kunnen kiezen en plannen?

Hoe kunnen jullie de vele initiatieven die door jullie ontwikkeld worden meer laten convergeren i.p.v. divergeren?

Tijdens corona werd er van de leerlingen meer gevraagd wat betreft zelfstandigheid. We hebben gemerkt dat veel leerlingen dit goed hebben opgepakt. De leerlingen die hier moeite mee hadden, zijn tijdens de lockdownweken wel op school gekomen in een kleine samenstelling.

Na corona zijn er maatwerkuren in het leven geroepen om leerlingen extra te ondersteunen bij achterstanden. Sommige leerlingen worden verplicht om deze maatwerkuren te volgen, maar leerlingen kunnen zich ook vrijwillig inschrijven. Van die optie wordt steeds meer gebruik gemaakt. De maatwerkuren zijn er echter niet alleen om leerlingen te ondersteunen. Ook kunnen tijdens deze uren de docenten met elkaar afspreken om zaken met elkaar te bespreken. Soms wordt tijdens een maatwerkuur een korte workshop gegeven waar docenten van elkaar leren.

Om leerlingen beter te leren plannen is de manier waarop leerlingen hun daltonuren moeten plannen veranderd. Waar vroeger de leerlingen tot 10 minuten voor de start van het daltonuur zich konden inplannen, is dit veranderd naar het plannen van vrijdagmiddag tot zondagavond. Eventueel kunnen de leerlingen hun planning de avond ervoor aanpassen. Hierdoor krijgen leerlingen meer inzicht in hun werkzaamheden van die week. Zij moeten nu een bewustere keuze maken. Leerlingen die niet gepland hebben, komen in een bijzonder daltonuur terecht waar zij zelfstandig in stilte moeten werken. Als leerlingen regelmatig niet plannen volgt er een gesprek met de leerjaarbegeleider of teamleider.

De daltonuren zijn voor de onderbouw ook in aantal momenten uitgebreid. De leerlingen geven aan dit prettig te vinden.

Sinds 2018 kunnen leerlingen ervoor kiezen om vervroegd en/of op een hoger niveau examens in een vak te doen. De leerlingen moeten zelfstandig de leerstof eigen maken. Zij kunnen daltonuren plannen voor uitleg of ze kunnen kijken in hoeverre hun rooster het toelaat om aan te sluiten bij een les. De resultaten zijn veelbelovend.

Om het plannen vanaf de brugklas in goede banen te leiden, is er een werkgroep gestart voor de introductie van de Plenda. Deze werkgroep heeft de invoering van de Plenda voorbereid. Dit schooljaar zijn de leerlingen in de brugklas gestart met de Plenda. Alle docenten die lesgeven aan het betreffende jaar zijn opgeleid om met deze agenda te werken. Iedereen past dezelfde methode toe in zijn lessen om de agenda in te vullen en bij te houden. De docenten zijn zeer positief en merken resultaat bij leerlingen. Ze maken vaker hun huiswerk. Leerlingen geven aan dat zij een goed overzicht hebben in hun huiswerk. Ouders geven aan dat zij hun kinderen beter kunnen begeleiden in het proces van zelfstandig worden.

Op gebied van convergeren is nog wel een stap te maken. Er zijn wel wat kleine stappen gezet. Tijdens de ontwikkelmiddagen en de maatwerkuren krijgen de docenten de ruimte om met elkaar te overleggen om besluiten te nemen. Dit gebeurt op sectieniveau en teamniveau, maar ook tussen de verschillende secties. Een voorbeeld zijn de overkoepelende afspraken die gemaakt zijn tussen de secties natuurkunde, wiskunde en economie op de mavo-afdeling om op dezelfde manier de berekeningen aan te bieden (zie hiervoor de poster in de bijlage). Hierdoor krijgen de leerlingen niet op verschillende manieren uitleg over onderdelen, maar elke sectie neemt een onderdeel voor zijn rekening.

Huidige situatie

In de brugklas is het onderwijs nog deels docentgestuurd. Naarmate de leerling vorderingen maakt op het gebied van zelfstandigheid kan hij/zij meer eigen keuzes maken. De leerling krijgt mogelijkheden aangereikt om zelfstandig te werken (planner, It's Learning, digitale methodes, Teams). Ook kan elke leerling zich digitaal inschrijven voor de daltonuren. Er zijn verschillende soorten daltonuren. Zo zijn er vakgebonden dalton-, stilte- en samenwerkingsuren. Indien een leerling niet gepland heeft, wordt hij geplaatst in een bijzonder daltonuur. In dit daltonuur moet een leerling in stilte zelfstandig werken.

Leerlingen kunnen zich aanmelden voor een maatwerkuur. Een maatwerkuur is aan het begin van de schooldag. Hier wordt in kleine groepjes extra uitleg gegeven. Dit kan zijn naar behoefte van de leerling of de docent geeft aan welk onderwerp er wordt behandeld.

In samenwerkingsopdrachten zien we dat leerlingen - met elkaar - zelfstandig keuzes maken en zich daarin leren verantwoorden. Met name het onderwijs in de technasiumafdeling laat daarvan veel voorbeelden zien.

Daarnaast zijn er talloze voorbeelden van projecten, waarin leerlingen gestimuleerd worden zelfstandig aan de slag te gaan, vaak in groepen. Een voorbeeld hiervan is het profielwerkstuk waar leerlingen zelfstandig werken.

Brugklasleerlingen van de technasiumafdeling hebben deelgenomen aan het Beneluxtournooi FLL. Het project 'Kika-kantine', waar leerlingen met een startkapitaal een onderneming opzetten met winstogmerk voor het goede doel.

VWO+ leerlingen zijn leerlingen die excellent zijn in wat ze doen, zij staan gemiddeld een 7,5 of hoger. Zij kunnen een ander rooster volgen met meer uitdaging. Zij hebben de mogelijkheid om bepaalde vakken, waarin ze uitblinken, met minder uren te volgen en de vrijgekomen tijd zelfstandig te gebruiken voor verdiepingsstof. Deze stof wordt door een vakdocent aangeboden en er wordt door de mentor of leerjaar coördinator gekeken of dat gelukt is. Ze krijgen ook de ruimte om in die tijd te werken aan een vak waar ze zich in willen verbeteren. Voor dit schooljaar gold dit alleen voor VWO 3, sinds het huidige schooljaar wordt dit verder doorgetrokken naar alle leerjaren VWO en is dit vanaf de brugklas mogelijk. Vanuit de projectgroep VWO+ hebben ze als doel om dit ook in de bovenbouw aan te bieden.

De docenten zijn zich ervan bewust dat leerlingen zichzelf in de loop van hun schoolcarrière ontwikkelen en er meer zelfstandigheid van ze gevraagd kan gaan worden. De leraar biedt aan de hand van verschillende werkvormen de leerling de ruimte om zelfstandig te kunnen

werken. Ook kunnen leerlingen in een aantal gevallen gebruik maken van verschillende werkplekken, zoals de LC's.

Tijdens de verschillende projecten is de rol van de docent meer coachend.

Medewerkers kunnen hun talenten ontwikkelen en eigen initiatieven nemen. Dat gebeurt in hoge mate. In de wekelijkse Nieuwsbrief geven we zo goed mogelijk aandacht aan de vele initiatieven die er zijn en die door docenten met hun leerlingen worden uitgevoerd. Doel is te delen en de waardering uit te spreken. Een voorbeeld van enkele Nieuwsbrieven is meegestuurd met de visitatiedocumenten.

Er is een groot scholingsaanbod waar medewerkers van o.p. en o.o.p. gebruik van kunnen maken (OZHW Academie). We bemerken daarbij ook dat docenten het soms lastig vinden de belasting van het dagelijkse werk te combineren met dit soort scholingsactiviteiten.

Tegelijkertijd neemt de belangstelling toe.

Waar het schoolspecifieke ontwikkelingen betreft, biedt de school zelf deskundigheidsbevordering aan d.m.v. de daltonopleiding.

Vanuit de leerlingen:

Leerlingen geven aan dat ze vooral merken dat ze een mate van zelfstandigheid merken tijdens de lessen. Bijna alle docenten geven de leerlingen de keuze om te luisteren naar de uitleg of zelf aan het werk gaan.

Leerlingen vinden het vooral prettig dat de meeste docenten een korte instructie geven en dat de leerlingen daarna zelfstandig aan het werk gaan.

Ambities

Het onderwijs zou nog meer leerlinggestuurd kunnen worden voor leerlingen die dit aankunnen (differentiatie naar niveau en tempo). Veel docenten werken met de driedeling uit de lesplanner in en/of buiten de klas. In de planner staan alleen de uitlegmomenten en de toetsmomenten. Door de koppeling te maken met Plenda, die nog uitgerold moet worden in hogere leerjaren, worden de leerlingen meer zelfstandig.

We willen graag meer keuzemogelijkheden in de daltonuren. Leerlingen kunnen kiezen om zich te verdiepen of te verbreden op andere gebieden. Voorbeelden zijn schaken, lego league, yogalessen, programmeren etc.

Reactie visitatieteam

Als we leerlingen vroegen naar wat dalton voor hen betekent dan kregen we nagenoeg altijd te horen dat dalton gaat om zelfstandig werken. Tijdens ons bezoek kwamen we regelmatig leerlingen tegen die een plekje buiten een lokaal hadden gevonden om daar zelfstandig aan het werk te gaan. Dit was duidelijk bij de *leercentra*, maar ook op allerlei plekjes in de school waar een werkplek was gecreëerd.

Om leerlingen meer regie te geven over het eigen werk is in de onderbouw begonnen met het plannen met de Plenda. Leerlingen maken in deze agenda een planning voor de

komende week op basis van de plannings bij de vakken. Leerlingen geven aan dat dit ze helpt zelfstandig het werk te maken. Veel leerlingen lukt het om het leeuwendeel van het werk op school te maken. Bij het inzetten van de Plenda merken leerlingen verschil op tussen hoe het ingezet wordt. Waar bij de ene docent er een sterke sturing is op het te maken werk, krijgt het bij de ander veel minder aandacht. Zo hebben we een leerling ontmoet die huiswerk aan het overschrijven was om straf van de docent te ontlopen. Ze kon wel goed aangeven dat ze hiermee de leerdoelen niet bereikte. Er waren leerlingen die aangeven geen agenda nodig te hebben, omdat de docent voor hen bepaalde wat ze die week moesten doen. Dit gebeurde in de les en door een gedetailleerde planner. We kwamen ook een leerling tegen die vertelde hoe zij zelf bepaalde wat ze wanneer deed. Het werk werd door haar niet zo zeer per week bekeken, maar per periode. Zo begon ze bijvoorbeeld de periode met de moeilijke vakken zodat ze dat werk vroeg in de periode af had en ze daarna de tijd had om te herhalen. Leerlingen die een Plenda hadden, waren beter in staat te vertellen wat ze met hun daltonuur van plan waren dan leerlingen die deze niet hadden. Er was veel diversiteit in de mate waarin leerlingen zelfstandig aan het werk waren tijdens de daltonuren.

We hebben gezien hoe er gewerkt is aan een instrumentarium voor docenten om leerlingen te ondersteunen in het zelfstandig werken. Er zijn mooie voorbeelden van ontwikkelingen die ingezet worden door docenten met oog voor wat leerlingen nodig hebben. Vanuit kleine groepjes docenten worden zo vernieuwingen de school in gebracht. De eerdergenoemde Plenda is hier een mooi voorbeeld van, maar ook de ontwikkelde planners en aanpassingen in 'wanneer leerlingen zich kunnen inschrijven voor daltonuren' zijn hier voorbeelden van.

Van leerlingen die iets te repareren hebben, wordt verwacht dat ze hier zelf initiatief toe nemen. We spraken een leerling die in de bovenbouw een wissel van vak nodig had. Ze heeft op eigen kracht zich de stof eigen gemaakt. We spraken ook andere leerlingen die onderschreven dat je daar zelf achterheen moest gaan als je iets wilde. Als je dat doet, is er de steun vanuit docenten.

Vanuit de gesprekken met docenten en leerlingen bleek dat men erg positief is over de aanpak bij vwo+. Leerlingen die tot de vwo+ groep behoren krijgen meer ruimte om zelf keuzes te maken met betrekking tot hun lestijd en werkaanpak. Positieve ervaringen met deze manier van werken kunnen hun weg vinden naar andere delen van de school. Goedwerkende havo- en mavoleerlingen kunnen, naar onze mening, ook de grotere mate van zelfstandigheid aan. Hiermee kan vwo+ een mooi voorbeeld vormen voor een werkwijze waarbij leerlingen gestimuleerd kunnen worden zich op het gebied van zelfstandigheid verder te ontwikkelen.

1.3 Samenwerking

School

Aanbeveling

Welke kansen zien jullie om samenwerking binnen de vaklessen een grotere plaats te geven zonder de leerlingen los te laten en waarbij je goed het proces blijft bewaken?

Schoolbreed zijn de leerlingen naast het theoretische gedeelte veel meer dan vroeger bezig met praktische opdrachten. Deze PO's worden becijferd en de docent begeleidt dit proces. Bij het profielwerkstuk in de examenklassen wordt door het invoeren van evaluatiemomenten met de begeleidende docent het proces bewaakt. Vanuit de vakdocenten wordt de ambitie uitgesproken om dit op grotere schaal ook bij overige groepsopdrachten in te voeren, waarbij meer procesgericht beoordeeld wordt. De eerste stappen zijn al gezet. Bij de lessen van het Technasium moet de leerlingen een logboek bijhouden van de werkzaamheden van alle fasen. Zij vullen van elkaar een sterke/zwakte-analyse in waarbij ze elkaar op aanwezige competenties beoordelen. Tijdens de lessen lichamelijke opvoeding beoordelen leerlingen elkaar in twee- of drietallen. Zo filmen de leerlingen elkaar tijdens een turnonderdeel. Ze bekijken het filmpje samen, geven feedback om tot een beter resultaat te komen. De docent heeft bij dit proces de coachende rol, waarbij de leerlingen leren om op een positieve en waarderende manier tips te geven aan hun groepsgenoten.

Huidige situatie

Samenwerking tussen leerlingen is op veel plaatsen binnen de school terug te zien. Tijdens daltonuren helpen leerlingen elkaar met overhoren en werken ze samen aan opdrachten. Tijdens het maatwerk uur helpen leerlingen uit de bovenbouw onderbouwleerlingen met hun huiswerk vanuit hun rol als tutor. Dit doen VWO 5 leerlingen in het kader van hun Sociaal Maatschappelijke Activiteit (SMA). Het maatwerk uur wordt tevens ingezet om leerlingen de mogelijkheid te bieden om in kleine groepjes samenwerkingsopdrachten af te ronden waarbij de docent het proces begeleidt. Ook vindt er tijdens de maatwerkuren vakinhoudelijke begeleiding plaats vanuit de docent aan leerlingen die zich hiervoor opgeven naar aanleiding van behaalde resultaten.

Gedurende het schooljaar vinden er projecten plaats waarbij veel samenwerkingsvaardigheden aan bod komen. Leerlingen uit diverse jaarlagen vinden elkaar door gedeelde interesses en creëren bijzondere thema-avonden. Voorbeelden hiervan zijn onder andere: Live on Stage, de Debatclub en VTO. Verder biedt de school de mogelijkheid om hun horizon te verbreden middels activiteiten zoals De Avond van de Poëzie, internationale reizen en de Gymnasiumdag. In voorlichtingsactiviteiten zoals de Open dag en proefflessen op school spelen de leerlingen een belangrijke rol. Ook mogen leerlingen zich inschrijven tijdens de pauzes te helpen in de kantine van de school.

Docenten leren van elkaar door met elkaar in gesprek te blijven. Hiervoor organiseert de school ontwikkeldagen, de Daltonopleiding en plenaire bijeenkomsten tijdens studiedagen, zowel met het volledige personeel als in teamverband. Ook wordt het maatwerk uur gebruikt om in verschillende samenstellingen te sparren met elkaar.

Door middel van het BSL-traject (Begeleiding Startende Leraren) probeert de school een zo veilige mogelijke sfeer te creëren waarbij beginnende docenten samenkomen om struikelpunten binnen het werkveld te bespreken en samen tot een oplossing te komen. Ook wordt er ruimte geboden voor leerkrachten om te groeien en nieuwe onderwijsideeën met elkaar te delen. Dit traject duurt twee jaar en wordt begeleid door onze BSL-coördinator en een coach binnen de eigen sectie.

Dit jaar is er begonnen door collega's binnen de Mavo-afdeling met intervisie, gestart onder de naam 'het Mavo mysterie'. Het doel van dit project is om als lesgevende docent binnen dit team ideeën uit te wisselen en de continuïteit binnen het Mavo-team te waarborgen. De eerder genoemde projecten en activiteiten worden georganiseerd en begeleid door docenten uit diverse secties en teams. Het ondersteunde personeel speelt hierbij een belangrijke rol.

Iedereen ervaart de school als een fijne werkomgeving. De omgang tussen collega's is gemakkelijk en de drempel is laag omdat iedereen open staat voor advies, vragen en hulp. Dit wordt bereikt doordat we elkaars kwaliteiten herkennen en daar gebruik van maken. Ditzelfde geldt voor de verhouding leerling – docent.

Als leerlingen met elkaar samenwerken ontwikkelen ze sociale vaardigheden. Lange periodes van thuis werken en leren en het ontbreken van school als ontmoetingsplaats hebben ertoe geleid dat de omgangsnormen veranderd zijn. Wij vinden het als school nodig om daarom extra aandacht te besteden aan sociale vaardigheden. In de mentorlessen van jaar 1 en 2 hebben we de methode Tumult geïntroduceerd. Het doel van deze lessen is respectvol met elkaar omgaan, samen conflicten oplossen en leren vanuit zelfvertrouwen en motivatie.

Het is belangrijk ouders te betrekken bij het proces dat hun kinderen op school doormaken. Derhalve hebben we MOL-gesprekken (Mentor-ouder-leerling) ingevoerd. De leerling bereidt het gesprek voor en de mentor begeleidt het gesprek door gerichte vragen te stellen. Uitgangspunten voor het gesprek zijn de voortgang van de leerling en de doelen die hij of zij zichzelf stelt.

In de bovenbouw wordt de leerlijn wat betreft sociale vaardigheden voortgezet tijdens de lessen maatschappijleer en internationalisering. Daarbij wordt ook meer de nadruk gelegd op de periode na de middelbare school en de maatschappij waarin ze terecht zullen komen. Burgerschap krijgt zo een steeds belangrijkere plek binnen de school. We zijn ons aan het ontwikkelen om dit nog meer terug te laten komen binnen de schoolmuren.

Vanuit de leerlingen

Leerlingen geven aan dat er veel samenwerkingsopdrachten zijn. Naast de gebruikelijke PO's, mogen ze ook tijdens lessen de opdrachten vaak samen maken. Zij geven aan dat ze dit erg prettig vinden. Soms worstelen leerlingen wel met leerlingen die tijdens de samenwerkopdrachten niet zoveel doen. Hierin zouden ze meer begeleiding willen.

Ambities

Zoals eerder vermeld willen we ons nog extra richten op het beoordelen van leerprocessen. Om dit te realiseren is het onze ambitie om de communicatie tussen secties te versterken om vooral op dit gebied van elkaar te leren. Secties waar dit al gebeurt, zoals LO, Drama en Technasium, kunnen als inspiratiebron dienen voor de overige secties.

Tevens is het streven dat er meer vakoverstijgend gewerkt gaat worden. Ook hier kunnen we van elkaars expertise gebruik maken. Zo hebben de vakken wiskunde, natuurkunde en economie een Daltonposter gemaakt voor eenduidige rekenafspraken op de Mavo-afdeling.

Reactie visitatieteam

De vorige visitatie heeft gevraagd te kijken naar kansen en mogelijkheden om de samenwerking meer in te bedden in de vaklessen en daarbij de rol van de docent meer zichtbaar vorm te geven in de begeleiding van het proces van samenwerking. In de gesprekken en observaties van de visitatiecommissie zijn enkele mooie voorbeelden binnen vakken waargenomen. Er is echter nog veel verschil en in die zin ook ruimte om de samenwerking zichtbaarder te maken en tegelijkertijd in te zetten op goede begeleiding van die samenwerking.

Bij een vak als LO is er in de samenwerking sprake van gelijke deelname, positieve wederzijdse afhankelijkheid, individuele aanspreekbaarheid en simultane actie binnen de samenwerking tussen leerlingen en tussen leerlingen en docenten. Ook in de daltonuren kunnen leerlingen voldoende samen werken met elkaar. Bij een meerderheid van de waargenomen daltonuren waren de leerling vooral zelfstandig aan het werk en troffen we docenten veelal achter het bureau aan. Een enkele leerling en een aantal docenten maakten zichtbaar gebruik van de samenwerking om tot een 'hogere' leerrendement te komen. Veel leerlingen gaven aan de daltonuren te bezoeken voor de docent. Ze gaven aan dat samenwerking handig is bij PO's. Het schoolwerk wordt vooral individueel gemaakt, naast elkaar. Er werd nog onvoldoende gebruik gemaakt van het logboek als instrument om de samenwerking te monitoren. Leerlingen in de bovenbouw gaven aan het werken met een logboek onzin te vinden. *'Het gaat toch om het eindresultaat en niet om het proces.'* In de onderbouw was er meer sprake van samenwerking onderling bij het elkaar overhoren. De leerlingen waren zich bewust van de meerwaarde van samenwerking ten gunste van een betere beheersing van de stof.

Naast de samenwerking in de vaklessen en in de daltonuren zijn er ook andere vormen van samenwerking waargenomen die bijdragen aan de *'interaction of social group life'* en *'cooperation'*, zoals Helen Parkhurst deze voor ogen had. Het project van peer-tutoring, waarbij een leerling uit 5vwo tutor is in de onderbouw is hier een mooi voorbeeld van. De leerlingen gaven echter wel aan dat dit meer vormgegeven moet worden en dat het nu te vrijblijvend is. De leerling wil graag een rol spelen, maar is tegelijkertijd op zoek naar ondersteuning. Zodra die wegblijft, haken leerlingen af.

Ook binnen het docententeam getuigt het gestructureerde proces van implementeren en evalueren van de Plenda van een samenwerking in optima forma. Er wordt gehandeld vanuit een team, in diverse samenstellingen, met gelijke deelname, door wederzijdse afhankelijkheid, vanuit evaluaties opbouwend, het team vergrotend en het aan elkaar overdragend. De kracht en waarde van samenwerking wordt hier duidelijk ervaren om verder te komen in de implementatie en om een betere implementatie na te streven. Hoe de samenwerking is gestructureerd en bijdraagt aan een steeds beter wordende werkwijze kan tot voorbeeld dienen voor andere projecten binnen de school.

De commissie ziet wel een tegenstrijdigheid in de voorbeeldige wijze van deze

samenwerking ten opzichte van de begeleidende rol van de docent in samenwerking van leerlingen bij vakopdrachten en in de lessen. Samenwerking in de les is nu nog vaak tussen leerlingen die voor elkaar kiezen. Op het proces van samenwerken en de daarbij benodigde samenwerkvaardigheden wordt, naar wat wij hebben kunnen waarnemen, nog weinig gestuurd.

Onderstaande vragen kunnen helpen om grip te krijgen op samenwerking en het gesprek te openen over deze kernwaarde:

- Hoe kun je samenwerking inzetten bij het aanbieden van leerstof, de verwerking van leerstof, de toetsing van leerstof, als moment om te verifiëren of de lesstof begrepen is, als introductie op een thema/onderwerp/les? Neem hierin het gedachtegoed met betrekking tot samenwerkend leren van Johnson en Johnson mee.
- We hebben zeer betrokken OOP'ers gesproken. Ze zijn een waardevol onderdeel van de school. Hoe kun je het OOP betrekken in de daltonontwikkeling van een laag/gebouw/afdeling? Kan een OOP'er ook leerlingen coachen bijvoorbeeld?
- Er lijkt een andere mate van samenwerking tussen collega's te zijn op basis van de sfeer die er ervaren wordt in bepaalde gebouwen. Waar zit 'm dat in? Hoe kun je de 'gebouwen' meer met elkaar laten samenwerken?
- Overal poppen initiatieven op, ook op het gebied van samenwerking. Hoe kun je de vakken meer met elkaar laten samenwerken om de kaders van de samenwerking overal gelijk te laten zijn, zodat de leerlingen ook de ruimte krijgen om de aangeleerde samenwerkvaardigheden te oefenen, te trainen?
- Is het mogelijk om met elkaar een doorgaande leerlijn te ontwikkelen op het gebied van samenwerking? Wat kun je verwachten van een leerling in klas 1? En wat van een examenkandidaat?
- Gebruik de werkwijze van samenwerking van de Plenda bij de ontwikkeling en invoering van andere initiatieven en speerpunten.
- Ook binnen de SL zag de visitatiecommissie nog volop ruimte voor samenwerking onderling om met samenwerking een voorbeeld te stellen voor zowel collega's als leerlingen wat samenwerking kan bijdragen aan de *'cooperation in the interaction of social grouplife'*.
- Hoe kun je de daltonwerkgroep een goede afspiegeling van de school laten zijn? Uit elke laag een collega? Of uit elk vakgebied? Of vanuit afdelingen? Neemt OOP ook deel aan de daltonwerkgroep? Is er een leerlingen-daltonwerkgroep?
- Hoe zorg je ervoor dat opdrachten uitgevoerd worden conform de opzet, dus inclusief de kaders van tussentijdse reflectie en eindreflectie?
- Welke rol kan de docent innemen, bijvoorbeeld ten aanzien van parels als tutoring van een leerling uit de onderbouw, zodat de leerling uit de bovenbouw betrokken en verantwoordelijk blijft?

1.4 Reflectie

School

Aanbeveling

Ga met elkaar op onderzoek op welke wijze je reflectie een meer centrale rol kunt geven, op leerlingniveau maar ook op docentniveau, waarbij de focus niet alleen op cijfers ligt maar ook op vaardigheden. Er ligt een wens van de ouders om hierbij betrokken te worden.

Om reflectie een centralere rol in de school te geven is er de afgelopen jaren veel opgezet in de verschillende teams. Zo zijn er reflectiegesprekscycli ingezet waarbij de leerlingen concreter reflecteert op zijn/haar eigen leerproces. Tevens hebben ouders hier ook een geïmplementeerde rol in gekregen. We noemen dit 'MOL'-gesprekken: mentor-ouder-leerling. In het verloop van leerjaren is er opbouw in de mate van verantwoordelijkheid die de leerlingen daarin moeten nemen. De ambitie is om voor de volgende visitatie een concrete, doorlopende leerlijn te ontwikkelen op het gebied van reflectiegesprekscycli zodat er meer uniformiteit en afstemming bereikt wordt. Op vaksectiegebied heeft de sectie lichamelijke opvoeding een grote ontwikkeling doorgemaakt, waarbij er geen cijferbeoordeling meer plaatsvindt maar een reflecterend beoordelingsmodel wordt gehanteerd (procesbeoordeling). Ook de sectie O&O (technasium) hanteert een beoordelingsproces waarbij reflectie op bekwaamheid (vaardigheden) de leidraad is om tot een beoordeling te kunnen komen. De leerling reflecteert daarbij op zijn eigen ontwikkeling in bekwaamheid maar ook op die van een medeleerling.

Op schoolniveau is er voor alle nieuwe collega's/stagiaires meer uniformiteit aangebracht in het begeleidingstraject. Hierbij wordt aan de nieuwe collega een coach toegekend, vindt er intervisie plaats en wordt nascholing/bijscholing aangeboden.

Op het gebied van LOB hebben wij vorderingen gemaakt binnen de bovenbouw mavo met het profielwerkstuk. Hierbij is het doel dat de leerlingen gerichter reflecteren op hun beroepskeuze. Dit gebeurt in samenwerking met MBO's in de regio. In de bijlage *Monitoren leerlingen instroom MBO* is te zien dat deze aanpak succesvol is. Leerlingen van onze school maken een bewustere keuze.

Huidige situatie:

Gedurende de coronaperiode waren we genoodzaakt de wijze van beoordelen en reflecteren aan te passen aan de ontstane situatie. Verschillende manieren van formatief toetsen moesten worden ingezet om de leerlingen actief betrokken te houden in hun ontwikkeling op zowel cognitief als sociaal-emotioneel gebied. Het formatief toetsen (en handelen) vindt momenteel nog in beperkte mate plaats binnen meerdere vaksecties. Huidige voorbeelden van tussentijdse evaluatiemomenten/-middelen om de vorderingen in kaart te brengen zijn terug te vinden in onder andere praktische opdrachten. Hierin wordt gebruik gemaakt van reflectiefeedbackformulieren. In een van de bijlagen staat een voorbeeld van zo'n formulier dat door de sectie O&O wordt gehanteerd. Hier wordt een competentie-monitor ingezet om de groei van een leerling over meerdere leerjaren in kaart te brengen.

Binnen elk team van de school vindt momenteel een reflectiegesprekcyclus plaats waarbij alle betrokkenen (leerling, ouders, mentor/coach) een actieve rol hebben. In deze gesprekken stellen leerlingen hun leerdoelen vast vanuit hun startsituatie voor een gekaderd tijdsbestek. Het voornaamste doel van deze gesprekken is de bewustwording van het eigen leerproces en het streven dat de leerling eigen groei kan laten zien op het gebied van autonomie en zelfstandigheid. Ondanks het feit dat deze vorm van reflectiegesprekken schoolbreed wordt ingezet, bestaat er verschil in de invulling binnen de verschillende teams. Enkele voorbeelden hiervan zijn in de bijlagen terug te vinden. Deze vorm van reflectie-/coachgesprekken wordt over het algemeen als positief ervaren door de leerlingen en zeker ook door hun ouders. Er wordt meer bewustwording bij leerlingen gecreëerd en ouders voelen zich meer betrokken bij de voortgang van hun kind.

Op lesniveau zijn er verschillende vormen ingezet om reflectie te bevorderen. In de daltonplanners (periodeplanners) is een aantal reflectievragen verwerkt (zie bijlage). Bij onder andere aardrijkskunde en Nederlands zijn reflectievragen aan de toetsen toegevoegd. De vaksectie Frans onderzoekt een manier van procesbeoordeling van een lesperiode middels een rubrics waarbij leerlingen reflecteren op hun inzet en werkhouding. De rubrics bevat competenties op het gebied van de pijler 'vrijheid-verantwoordelijkheid'. Hieraan wordt een letterbeoordeling gekoppeld (zie bijlage). Bij het vak bedrijfseconomie vullen leerlingen een reflectieformulier in na het bespreken van een gemaakte toets. Deze formulieren bieden aanknopingspunten voor (individuele) reflectiegesprekken.

In mavo 4 is LOB geïntegreerd in het profielwerkstuk (PWS). Om dit te bewerkstelligen is er een samenwerkingsverband aangegaan met MBO Davinci Dordrecht. Hierbij wordt zorgvuldiger gekeken naar de beroepskeuze en wordt hierop uitvoeriger gereflecteerd. Binnen hun gekozen beroepssector krijgen leerlingen zowel een praktische als theoretische opdracht om een reëel beeld te krijgen van het vervoltraject. Vooralsnog kunnen we constateren dat door dit traject, waarin ook oud-leerlingen worden betrokken, vervolgstudies beter lijken aan te sluiten op de verwachtingen van de leerlingen. (Zie bijlage.)

Sinds dit schooljaar is er in klas 1 en 2 van alle niveaus gestart met de mentormethode Tumult. Hierin leren de leerlingen door middel van diverse opdrachten en werkvormen kritisch naar zichzelf en naar hun leerproces te kijken. In de nabije toekomst wordt door de projectgroep onderzocht of een verdere uitbreiding van het werken met deze mentormethode binnen de onderbouw wenselijk is.

Op docentniveau hebben we in drie teams de daltonspiegel laten invullen en besproken. We kijken of we de spiegel de komende jaren kunnen integreren in een bestaand proces, bijvoorbeeld de gesprekkencyclus (borging).

Vanuit de leerlingen

Leerlingen geven aan dat ze het fijn vinden dat ze toetsen rustig tijdens daltonuren kunnen bespreken. De MOL-gesprekken vinden de leerlingen fijn, maar soms ook wel moeilijk als het niet zo goed gaat op school.

Tijdens de gesprekken gaven een aantal brugklasleerlingen aan dat ze aan het eind van een daltonuur altijd even bedenken of ze wel hard genoeg gewerkt hebben. Ze vinden daltonuren erg fijn, omdat je dan kan praten en werken tegelijk. Maar soms hadden ze wel wat harder kunnen werken. Dat doen ze dan het volgende uur.

Ambities:

We merken dat er binnen de aanwezige teams een grote diversiteit aan reflectiemiddelen en -vormen is ontstaan. Er is een wens om meer verbinding te creëren tussen de plannen en uitwerkingen van de verschillende teams betreffende MOL-/coachingsgesprekken. De onderzoeksvraag die hieruit voortkomt is:

Op welke manier kunnen we de bestaande reflectiemiddelen en -werkvormen schoolbreed integreren zodat reflectie een nog waardevollere en meer constructieve pijler wordt binnen het Dalton Lyceum Barendrecht?

Op dit moment vindt er tussen docenten sporadisch intervisie en/of collegiale visitatie plaats als reflectiemiddel. In de toekomst zou dit een betekenisvollere plek kunnen krijgen in de professionalisering van het (onderwijzend) personeel.

Reactie visitatieteam

Uit de opbrengst van de studiedag in september 2022 is gebleken dat reflectie vorm krijgt in prachtige parels verdeeld over de verschillende afdelingen. Er is sprake van feedback bij toetsen, er wordt formatief getoetst, er is een reflectieformulier uit de planner en er zijn momenten om toetsen met individuen te bespreken. Er worden enquêtes afgenomen bij leerlingen en er is een begeleidingstraject voor nieuwe docenten met een koppeling naar de daltonopleiders. Allemaal mooie initiatieven en bruikbare instrumenten om reflectie vorm te geven. Alle genoemde voorbeelden uit de praktijk zijn in het overzicht voorzien van de bouwen waarin zij voornamelijk plaatsvinden. Tegelijkertijd is de wens uitgesproken de werkwijze uit te rollen naar andere bouwen. Deze wens sluit mooi aan bij de aanbevelingen die vanuit de vorige visitatie zijn geformuleerd.

Na de vorige visitatie (Zelfevaluatie en visitatieverslag VO) is aangegeven dat er gekeken kon worden naar een centrale rol van reflectie op leerling- en docentniveau. De focus zou zowel op vaardigheden als op cijfers moeten komen te liggen en ouders hebben de wens uitgesproken hierbij betrokken te worden.

In de geformuleerde reactie op deze aanbeveling wordt vermeld dat er reflectiecycli ingezet zijn in de vorm van MOL-gesprekken waardoor automatisch de rol van ouders geïmplementeerd werd. De MOL-gesprekken zijn ook genoemd als parel, maar tijdens het gesprek met ouders is wel naar voren gekomen dat er nog veel verschillen zijn tussen de mentoren met betrekking tot de invulling van deze MOL-gesprekken. De behoefte van ouders, zeker van ouders met leerlingen in de bovenbouw, om tussentijds te kunnen reflecteren en dan niet alleen te focussen op wat niet goed gaat, is groot. Door leerlingen is aangegeven dat het onduidelijk is hoe de reflectiecyclus precies is opgebouwd. Zij vragen dan ook expliciet om meer structuur ten aanzien van het reflecteren. Voor leerlingen die niet goed presteren, wordt reflecteren middels MOL-gesprekken soms zelfs ervaren als straf. Het is voor elke deelnemer aan de MOL-gesprekken belangrijk helderheid te krijgen over ieders rol bij het reflecteren zodat men elkaar ook daarop kan aanspreken. Door de positieve ervaringen van de bouwen waar de MOL-gesprekken goed verlopen door te zetten

naar de overige bouwen, wordt als vanzelf de structuur helder en wordt reflectie steviger neergezet.

Uit de aangeleverde documenten is gebleken dat er veel verschillende initiatieven zijn vanuit de vakken met betrekking tot reflectie. Vanuit O&O en LO zijn mooie voorbeelden van competentie-monitoren ontwikkeld die de groei van leerlingen in kaart brengen. Bij LO (motiverend beoordelen) wordt van leerlingen verwacht dat zij ook elkaar kunnen beoordelen volgens het format. Leerlingen zijn eerlijk in het beoordelen van elkaar en leren door deze werkwijze ook goed kijken naar zichzelf. De vakgroep Frans experimenteert met het beoordelen van een lesperiode waarin de kernwaarde vrijheid-verantwoordelijkheid centraal staat en bij de vakgroep economie vullen leerlingen reflectievragen in na het bespreken van een gemaakte toets. Ook wordt er formatief getoetst en krijgen leerlingen op die wijze informatie over hun prestaties.

Om eenheid te creëren in reflectie op het leerproces, de leeropbrengst en het leerdoel dat vervolgens bepaald kan worden is het essentieel deze 'proeven' met elkaar te bespreken en daar waar die effectief zijn deze te borgen. Door de grote variatie aan reflectievormen lijkt er nu geen continuïteit in het monitoren van het leerproces en dat is juist waar wel behoefte aan is. Op de studiedag in september is vanuit de verschillende bouwen de wens aangegeven te willen gaan werken met de 'parels' zoals die al gebruikt worden in andere bouwen. Het in kaart brengen van alles wat al ontwikkeld is, wat daadwerkelijk gebruikt wordt en waar goede ervaringen mee zijn, is iets waar ook leerlingen een goede kijk op kunnen hebben. Zij spraken bijvoorbeeld positief over reflectie-uren bij een mentor (M3) en de mogelijkheid tot het bespreken van een toets tijdens daltonuren.

Uit de beschreven ambities blijkt dat de diversiteit aan reflectiemiddelen de aandacht heeft en daarnaast wordt de wens uitgesproken om collegiale visitatie meer betekenis te geven. Leren van en met elkaar krijgt op die wijze vaste voet binnen de school en er zijn voldoende mooie ontwikkelingen om met elkaar te delen. De gesprekken die gevoerd zijn met de verschillende geledingen over hoe het nu gaat op school zijn in alle openheid en eerlijkheid gevoerd. Reflecteren is hiermee voelbaar op elk niveau en dat is essentieel voor het verbeteren van dalton op school.

1.5 Effectiviteit / doelmatigheid

School

Aanbeveling

Is het mogelijk om verschillende instrumenten naast elkaar te hanteren waarbij je ervoor zorgt dat het voor leerlingen duidelijkheid en structuur biedt?

Is het denkbaar dat leerlingen zelf een keuze maken uit deze instrumenten?

De school heeft afscheid genomen van RTTI en OMZA als zowel planningsinstrument als leerlingvolgsysteem. We merkten dat deze instrumenten meer gebruikt werden door de docenten dan door de leerlingen zelf. RTTI en OMZA hebben zeker hun sporen achter gelaten binnen onze school. RTTI heeft ons aangezet tot het nadenken over toetsen: toetsen we om het leerwerk te controleren of toetsen we om te kijken of de leerling inzicht heeft in het vak? Om leerlingen meer inzicht te laten krijgen in hun eigen effectiviteit leggen wij de focus op coaching, planning en directe communicatie tussen de school, leerlingen en ouders. Op deze manier merken wij dat leerlingen steeds meer eigenaar worden van hun eigen ontwikkelingsproces en zij zicht krijgen in de gevolgen van hun eigen keuzes. Als gevolg van de Corona periode is dit proces versneld, zeker ten aanzien van communicatiemiddelen zoals Teams. Daarnaast kunnen wij op deze manier effectiever inspelen op de individuele behoefte van de leerlingen.

Huidige situatie

- Coaching

In de bovenbouw van de havo en vwo hebben wij het mentoraat vervangen door coaching. Als coach faciliteer je leerlingen bij hun aanpak van hun opleiding. Een van de invalshoeken hierbij is het geven van meer eigenaarschap over het leerproces. Een tweede pijler hiervan is het verbeteren van de executieve vaardigheden van leerlingen. In de bovenbouw van de mavo maken de mentoren veel gebruik van de ingevoerde maatwerkuren. Deze uren (08.20-09.00) bieden de mogelijkheid om leerlingen individueel of in kleine groepjes te begeleiden bij bijvoorbeeld het maken van een planning. Ook in de onderbouw is de aandacht verschoven naar de behoeftes van leerlingen in plaats van wat de docent denkt dat de leerlingen nodig hebben. Een voorbeeld hiervan is dat mentor gesprekken meer leerling gestuurd zijn dan docent gestuurd.

- Planning en organisatie

Een instrument dat wij sinds schooljaar 22-23 gebruiken in de brugklas is de Plenda. Wij hebben geconstateerd dat leerlingen, mede door de coronaperiode, behoefte hebben aan ondersteuning bij leer- en planningsvaardigheden. Deze planner en agenda in één geeft leerlingen de mogelijkheid overzicht van de leerstof te creëren en tijdsindeling te maken waarin ook ruimte is voor andere activiteiten. Bijsturing van de docent hierin is voor sommige leerlingen noodzakelijk. Naast de Plenda hebben wij de mentormethode Tumult ingevoerd. Naast sociaal- emotionele vaardigheden ligt de focus bij Tumult op studievaardigheden. Deze methode sluit goed aan bij de beginsituatie van leerlingen die twee jaren corona mee hebben gemaakt.

Op schoolniveau worden de leercentra ingezet als ruimte om te studeren voor leerlingen. Hier gelden dezelfde regels als in een leslokaal en deze ruimten worden nu beter benut dan voorheen. Een andere verandering binnen de school is het nieuwe beleid ten aanzien van telefoongebruik: de telefoon gaat in het kluisje of in de telefoonzak. Door de schoolbrede invoering ontstaat hierover geen discussie.

- Communicatie

Gedwongen door de coronaperiode is de communicatie tussen docenten, leerlingen en ouders sterk veranderd. In die periode verliep bijna alle communicatie via het voor ons toen nog nieuwe Teams. Een groot voordeel hiervan was dat de communicatie sneller en effectiever verliep. Hierop is besloten om dit medium te behouden. Een voorbeeld hiervan is dat ouders de mogelijkheid hebben om gesprekken ook online te kunnen voeren. Daarnaast wordt Teams ingezet om contact te onderhouden met leerlingen die meer dan enkele dagen afwezig zijn. De lijnen zijn korter geworden.

- Maatwerkuren

Sinds het schooljaar 21-22 hebben leerlingen van 08.20 tot 09.00 een maatwerkuur in hun rooster staan. Dit uur wordt op verschillende manieren ingezet. Individuele leerlingen kunnen docenten vragen om extra uitleg van bepaalde onderwerpen. Daarnaast zijn er docenten die leerlingen "uitnodigen" om naar dit maatwerkuur te komen.

Naast leerlingen maken ook docenten gebruik van deze maatwerkuren. In het brugklasteam worden er regelmatig maatwerkuren gebruikt om dingen van elkaar te leren. Dit kan gaan om een workshop, teambuilding of een bespreking van een casus. Ook in andere teams binnen de school komen mensen regelmatig samen om over onderwijs te praten.

- Daltonuren

Door het beter monitoren van het inplannen in de daltonuren hebben we goed inzichtelijk welke leerlingen er goed plannen en welke niet. De invulling van de daltonuren kan en moet effectiever.

- Lesprogramma's

Binnen verschillende secties hebben er na de coronaperiode veranderingen plaatsgevonden. Het einddoel is niet veranderd, de reis ernaar toe wel. Een voorbeeld hiervan is het literatuurtentamen havo Nederlands. Uitgangspunt hierbij is niet meer kennis van de boeken, maar de vraag hoe het lezen van diverse boeken het beeld van de leerling over wat literatuur is en bewerkstelligt, heeft veranderd. Daarnaast loopt er binnen de onderbouw van de sectie Engels een pilot waarin leerlingen meer keuzevrijheid hebben en de lesstof op een effectievere manier tot zich kunnen nemen. Een derde voorbeeld hiervan zijn de practica biologie in de onderbouw. Door vaker praktisch te werken wordt er meer context gecreëerd bij de lesstof en wordt deze sneller verwerkt. Tot slot wordt er schoolbreed ingezet op het aanbieden van verschillende leeractiviteiten binnen de lessen. Dit komt tot uiting binnen het overleg in de maatwerkuren en er zijn plannen voor een terugkerende teach & meet waarbij docenten ideeën uit kunnen wisselen.

- Differentiatie

In de behoefte voorzien van alle leerlingen is en zal altijd een uitdaging blijven. Een van de aspecten waar wij op dit moment actief mee bezig zijn is de klasindeling van de lokalen. Dit

geldt zeker voor de docenten die een vast lokaal hebben. Lokalen met een instructietafel, individuele werkplekken en samenwerkingsplekken bieden een effectievere werkomgeving voor zowel de leerling als docent. Binnen deze indeling ontstaat er ruimte voor leerlingen die behoefte hebben aan meer instructie en kan ook worden voldaan aan leerlingen die zelfstandig bezig zijn met het verwerken van de (verrijking)stof. In de bovenbouw wordt ingezet op een klassikale directe instructie, waarna leerlingen divergeren naar eigen keuzes in verwerking.

Vanuit de leerlingen

Leerlingen vinden dat ze de daltonuren heel effectief besteden. Ze geven aan dat ze beseffen dat als ze daltonuren niet goed benutten ze thuis veel meer moeten doen. Ze vinden het fijn dat er keuze is in een stilte-uur en een gewoon daltonuur.

Ambities

- Schoolbreed uniform beleid over organisatorische zaken zoals ICT platforms, invulling van de daltonuren en gebruik van de leercentra.
- Studiedagen inzetten om samenhang binnen de school te creëren: teamoverstijgend werken zowel onderwijskundig als sociaal.

Reactie visitatieteam

Volgens het document *Zelfevaluatie en visitatieverslag VO* (16-01-2023, p. 15) zet de school in op het vergroten van het eigenaarschap van leerlingen waardoor leerlingen meer zicht krijgen op hun eigen ontwikkelingsproces en de gevolgen van hun eigen keuzen. De focus van school ligt daarbij op:

- Coaching
- Planning
- Directe communicatie alle stakeholders (school, leerlingen en ouders)

Het visitatieteam ziet op het gebied van effectiviteit/doelmatigheid mooie initiatieven (zoals coaching, het maatwerk uur, Plenda), maar constateert ook op grond van de gesprekken met de verschillende stakeholders dat er behoefte is aan meer convergentie van de verschillende initiatieven. Is er daarnaast ook nagedacht over hoe de school meet of alle genoemde initiatieven ook bijdragen aan het vergroten van het eigenaarschap van leerlingen.

Coaching. Een coach richt zich meer op de behoeften van leerlingen in plaats van wat een docent denkt dat de leerlingen nodig hebben. Leerlingen ervaren het als positief dat ernaar wie je bent en waar je interesses en passies liggen gekeken wordt. Zowel leerlingen als ouders geven echter aan behoefte te hebben aan meer structuur en duidelijkheid in de begeleiding van de leerling: wel of geen MOL-gesprekken, coaching of mentoraat, reflectie-uren alleen in de onderbouw en wanneer in de bovenbouw, ook gesprekken als het goed met je gaat en niet alleen op initiatief van een mentor. Ouders zijn zeer tevreden over het meedenken vanuit de mentor/coach en school en voelen zich ook gehoord. In het gesprek

met de medewerkers bleek dat de coaching een project was voor de bovenbouw (havo/vwo) en dat er geen plannen zijn om het ook verder uit te rollen.

Planning. De manier waarop de werkgroep Plenda en Tumult in de brugklas introduceert, verdient complimenten: het enthousiasme, het planmatig werken met evaluatiemomenten waarbij ook leerlingen worden betrokken, oog voor actiegerichte ontwikkelpunten ('meer plantijd in de lessen'). Ouders geven aan dat het leren plannen voor sommige leerlingen een probleem is. Ook op dit punt is een leerling afhankelijk van wie zijn mentor/coach is. Een ouder is zeer tevreden hoe de mentor haar dochter heeft leren plannen, terwijl een andere ouder juist meer begeleiding voor zijn kind zou willen. Een ouder merkt op: 'de structuur is er, alleen de sturing ontbreekt'.

Leerlingen en medewerkers waarderen het maatwerk, maar onduidelijkheid ontstaat doordat docenten hun eigen regels bepalen. Het is voor leerlingen bijvoorbeeld niet duidelijk wat precies verplicht is en wat niet. Onduidelijk is ook of deze uren gecontinueerd worden. Ze zijn namelijk ingevoerd vanuit het kader van NPO. De daltonwerkgroep ziet deze uren echter over 5 jaar nog steeds in het rooster staan. Het uur biedt ook kansen voor het versterken voor Teach&Meet voor docenten. Wordt daar nu veel gebruik van gemaakt? Leerlingen maken effectief gebruik van het daltonuur en de leercentra in tussenuren. Leerlingen geven wel aan dat het lastig is om buiten schooltijd te plannen voor de daltonuren, omdat je dan vaak bezig bent met andere dingen (sport, bijbaan). Vaak wordt het daltonuur gebruikt om huiswerk te maken. Het telefoonbeleid is merkbaar. Leerlingen lijken minder op hun telefoon te zitten en telefoons zijn ook niet zichtbaar tijdens de geobserveerde lessen. Ook wordt serieus gewerkt door leerlingen in de leercentra in gebouw A en B.

Directe communicatie tussen alle stakeholders. Ouders en leerlingen zijn tevreden over de korte communicatielijnen ('je mailt en je krijgt direct een reactie'). De communicatie is vaak wel afhankelijk van de persoon. Ook hier geldt: 'structuur is er, maar sturing ontbreekt' (zie opmerking bij 'coaching'). Veel communicatie verloopt informeel, ook tussen medewerkers. Een medewerker die in meerdere gebouwen werkt, geeft aan dat overleg met zijn sectie en team nu vaak 'informeel in de personeelskamer' plaatsvindt. Daardoor 'ben je niet altijd op de hoogte van wat er gebeurt'. Dit beeld wordt bevestigd in de gesprekken met de medewerkers en de daltonwerkgroep. In beide gesprekken wordt de sfeer en het samenwerken als positief ervaren, maar blijkt ook dat de communicatie en afstemming tussen medewerkers/teams/daltonwerkgroep een aandachtspunt is. De daltonwerkgroep zoekt bijvoorbeeld nog naar een duidelijke positionering en er zijn verschillende opvattingen over de leerlingbetrokkenheid (wel of geen actieve leerlingenraad? Wel of geen actieve leerlingresponsgroep?).

In *Zelfevaluatie en visitatieverslag VO* (16-01-2023, p. 15) wordt ook nog gewezen op de lesprogramma's en differentiatie. Op grond van de stukken, de gesprekken en de lesobservaties kan het visitatieteam niet een algemene opmerking maken over de lesprogramma's, maar het team heeft zeker 'parels' gezien in de lessen, bijvoorbeeld bij het Technasium. Het Technasium oogt qua ruimte als een visitekaartje. Mooi om te zien hoe leerlingen in een tussenuur als een groep zelfstandig aan het werk waren aan een opdracht. In de gesprekken met alle stakeholders kwam het Technasium echter nauwelijks aan de orde. In het gesprek met de medewerkers werd ook gezegd dat dat een 'eigen club' is. Dat roept de vraag op hoe de afstemming is tussen de teams en in hoeverre er van elkaar

geleerd wordt. Intervisie is volgens de medewerkers een ‘besmet woord’, maar informeel kijkt men wel bij elkaar. Hoe vindt uitwisseling plaats van *good practices*?

Het team ziet ook dat er geëxperimenteerd wordt met een andere inrichting van het lokaal om differentiatie te bevorderen. De ene docent is daar verder in (‘ik heb het altijd in groepjes staan’) dan de ander. Worden ervaringen met elkaar gedeeld? De didactische en pedagogische vraag die aan de inrichting van het lokaal ten grondslag ligt, is: wat voor differentiatie streef je als school na (‘ik differentieer op cijfers. De twee leerlingen die het slechtst scoren zitten voor mijn bureau’).

1.6 Borging als voorwaarde

School

De borging van alle genoemde initiatieven is in de afgelopen jaren door verschillende factoren onder druk komen te staan. Enerzijds hebben we te maken gehad met de coronaperiode, anderzijds hebben er in het schooljaar 2019 diverse wisselingen in de schoolleiding plaatsgevonden (waaronder de directeur).

Dit schooljaar wordt een nieuw schoolplan geschreven. Aangezien er geen ingrijpende veranderingen op het programma staan, zullen we de komende jaren vooral bezig met reflectie, optimalisatie en borging van bestaande thema’s en initiatieven. We zien de periode van het nieuwe schoolplan als een uitgelezen gelegenheid om een aantal processen opnieuw te doordenken in het licht van de opnieuw geformuleerde missie en visie (de koers) van de school.

In de reflectie zal op de achtergrond ook met name ‘uniformiteit’ een thema zijn. In onze school is er veel ruimte om op team- en sectieniveau initiatieven te ontplooiën: de mooiste ontwikkelingen vinden immers plaats waar mensen in het werk van alledag elkaar vinden in het vormgeven aan onze missie en visie. Dit betekent vrijwel automatisch dat er op bepaalde thema’s altijd sprake zal van (een periode) van enige divergentie tussen teams. Om ervoor te zorgen dat we één school blijven en (meer praktisch gezien) de situatie ook werkbaar blijft voor docenten die in meer teams lesgeven, zal de mate van divergentie op bepaalde thema’s steeds kritisch bekeken moeten worden.

De koers wordt geconcretiseerd in grotere koerspunten (waaronder versterking van de daltonidentiteit) en daaruit voortvloeiende meer concrete thema’s (zoals ‘eigenaarschap’ en ‘coaching’). Deze thema’s zullen leidend zijn voor de agenda van teams- en sectieoverleggen, de professionaliseringsagenda (waaronder studiemiddagen) en de rol van de schoolleiding (functioneringsgesprekken, lesbezoeken, etc.). Juist door genoemde thema’s structureel en planmatig aan de orde te laten komen, worden ontwikkelingen op min of meer natuurlijke wijze geborgd.

Reactie visitatieteam

Borging onder druk Borgen is een belangrijke voorwaarden voor ons daltononderwijs. Het vermogen om werkwijzen te evalueren, te herzien en vast te leggen voor de toekomst maakt dat er een blijvende aandacht is voor ontwikkeling binnen de gekozen kaders. Daar waar de borging van daltonwerkwijzen kwetsbaar is, staat de kwaliteit op losse schroeven.

In de zelfevaluatie van de school wordt beschreven hoe borging in de afgelopen jaren onder druk is komen te staan. We hebben dit bij ons bezoek aan de school kunnen verifiëren. Tijdens het gesprek met de schoolleiding kwam naar voren dat de coronaperiode en de wisselingen binnen de schoolleiding in het jaar 2019 borgen tot een knelpunt maakten. We zagen dit bijvoorbeeld aan een veelheid van initiatieven, maar het werd ons niet duidelijk hoe daar de rode draad in aangebracht wordt en de werkwijzen gezamenlijk worden geborgd.

Een nieuw schoolplan Dit schooljaar is er een nieuw (concept) schoolplan geschreven. Bij het schrijven van het schoolplan is beoogd de daltonidentiteit en daltonontwikkelingen een impuls te geven. Met het schoolplan wil de schoolleiding een raamwerk bieden zodat de daltonontwikkelingen weer meer kunnen convergeren. De schoolleiding vertelde dat het nieuwe schoolplan bewust veel ruimte laat voor een invulling door de teams. De schoolleiding heeft ook oog voor collega's die in verschillende teams werken. Verschil tussen de teams mag er zijn, maar het moet wel werkbaar blijven.

Niet alleen het schoolplan, maar ook studiedagen, team- en sectieoverleggen en de rol van de schoolleiding (functioneringsgesprekken en lesbezoeken) moeten gaan bijdragen aan een constructieve en natuurlijke wijze van borging.

Samenwerken om te borgen Uit zowel het visitatieverslag als de gesprekken met de schoolleiding en de daltonwerkgroep blijkt dat men zoekende is naar een effectieve samenwerking tussen schoolleiding, de daltonwerkgroep en overige medewerkers. Uit de gesprekken kwam naar voren dat het eigenaarschap, en dus de draagkracht, verder vergroot moet worden. Op dit moment is nog niet altijd duidelijk wie welke verantwoordelijkheid draagt. De teams opereren veelal als losstaande eenheden. Men is zoekende naar verbinding tussen teams.

Binnen de school is een daltonwerkgroep met aan het hoofd twee daltoncoördinatoren. De twee daltoncoördinatoren hebben geregeld contact met de schoolleiding. De daltonwerkgroep komt 6 keer per jaar samen. De schoolleiding is nog niet tevreden over de samenwerking met de daltonwerkgroep en haar rol en invulling. Er wordt nagedacht over een betere invulling. De daltonwerkgroep gaf aan dat ze ook de leerlingen meer betrokkenheid willen geven in de daltonontwikkelingen. Dit kan een heel mooie manier zijn om het perspectief van de leerling mee te nemen in de ontwikkelingen.

Vertrouwen in de mogelijkheden Voor de school is er nog een stap te zetten op het gebied van constructieve samenwerking en borgen van de daltonontwikkelingen. Tegelijkertijd worden er al mooie stappen gezet. In het gesprek met de daltonwerkgroep ging het over de 'Plenda'. Om de leerlijn door te trekken naar de 'bovenbouw' zijn er bij de evaluatiemomenten docenten vanuit de bovenbouw uitgenodigd om mee te denken en de informatie vanuit de onderbouw mee te nemen naar de bovenbouw. Een ander voorbeeld is de georganiseerde daltonstudiemiddag op 20 september waarbij het ophalen van informatie over Dalton bij het personeel centraal stond.

Het visitatieteam heeft het vertrouwen dat borgen van de recente daltonontwikkelingen de komende tijd nadrukkelijk op de agenda staat. Met een hernieuwde blik op missie en visie op daltononderwijs gaat de school vanuit het nieuwe schoolplan de interne dialoog aan. We zijn ervan overtuigd dat met het samenbrengen van de ideeën over daltononderwijs en het

vastleggen van de manier van werken, de mooie ontwikkelingen die we hebben gezien bestendig en verder ontwikkeld zullen worden.

2 Ontwikkelvermogen

Parels van de school (hier zijn we trots op)

Tijdens een studiedag zijn door alle docenten per team (B1 t/m B6*) de parels benoemd. De insteek van deze studiedag was om de kernwaarden weer te benoemen en vanuit het waarderend perspectief te kijken naar de ontwikkelingen binnen de school. De parels zijn per kernwaarde benoemd. Hieronder een verkorte weergave. In de bijlage *Samenvatting opbrengst studiedag* is de volledige lijst te vinden.

* B1: brugklas + M2, B2: M3/4, B3: H2/3, B4: V2/3, B5: H4/5, B6: V4/5/6

Verantwoordelijkheid

- Daltonuren zelf plannen door leerlingen (B1, B4)
- Loslaten en leerlingen keuzes bieden (B2, B3, B6)
- Vervroegde examens (B6)

Zelfstandigheid

- Plenda (B1, B4)
- Maatwerkuur zelf kiezen (B1, B2)
- Daltonuren (B1, B2, B5)
- Planners (B1)
- Vrijheid leerling in verwerking/tempo/opdrachten (B2, B4, B6)

Samenwerken

- Teachmeets (B1, B4)
- PO's, (B1, B2, B4, B6)
- Technasium (B4)
- Day for Change, Avond vd Poëzie, Fantasy Island, Live on Stage etc. (B1, B2, B3, B4, B6)
- MWU voor docenten (B1)

Reflectie

- MOL-gesprekken (B1, B3, B4, B6)
- Motiverend beoordelen L.O. (B1, B2, B3)
- Structuur voor nieuwe docenten, coaching/daltonopleiding (B4)

Effectiviteit

- Plenda (B1)
- Formatief toetsen (B1, B3)
- Projectonderwijs (B1)

Ontwikkel – en onderzoeksvragen (hier willen we meer van weten)

Kunnen jullie zien dat er samenhang/samenwerking is tussen de verschillende teams in het vormgeven van de daltonkernwaarden?

Hoe kunnen we de vele initiatieven die door ons ontwikkeld worden bij de verschillende daltonkernwaarden meer laten convergeren?

Onze verwachting van de uitslag van de visitatie (tussentijdse visitatie of niet)

Tijdens de Coronaperiode is er binnen ons onderwijs veel ontdekt en uitgeprobeerd. Dankzij deze periode hebben de verschillende teams, soms zonder inzage in elkaars werkwijze, veel geëxperimenteerd met de invulling van het daltononderwijs.

Dit schooljaar bleek er een grote behoefte te zijn aan het opmaken van een balans: wat is de huidige stand van zaken en hoe kunnen we de krachten en expertise bundelen? Uitwisseling werd o.a. bevorderd door studiedagen, interne nieuwsbrieven en ontwikkelmiddagen. Door deze uitwisseling ontstaat een gemeenschappelijkere visie en meer draagvlak en draagkracht om nieuwe stappen te kunnen zetten en koppelingen te maken naar het nieuwe schoolplan en de daarin opgenomen daltononderwijsvisie.

Dankzij de huidige wilskracht, ondernemingslust en dynamiek verwachten we dan ook dat een reguliere licentieverlenging een stimulerende impuls geeft aan de verdere ontwikkeling van ons daltononderwijs.

Waar staat onze school bij de volgende visitatie? (lange termijnvisie)

We maken een proces door van onbewust bekwaam naar bewust bekwaam. Er gebeurt veel binnen schoolleiding, teams, secties en onder vakdocenten aan onderwijsontwikkeling op daltongebied. Al deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat er veel beweging is en bij de volgende visitatie is het zaak dat dit heeft geresulteerd in meer bewustzijn over en meer vertrouwen in onze daltonidentiteit.

Reactie visitatieteam

Het ontwikkelvermogen van de school is vooral zichtbaar in projecten die ontstaan zijn vanuit enkele medewerkers. Als een mooi initiatief ontstaat, kan dit worden opgepikt door een teamleider die het project verder ondersteunt en kijkt óf en hoe het verder in de school gebracht kan worden. Wij hebben veel mooie initiatieven gezien. Zoals al zichtbaar is aan de lange lijst van parels die hierboven genoemd worden, zijn er veel mooie projecten waar de school terecht trots op is en mag zijn. Zo zijn er mooie ontwikkelingen op het gebied van het aanleren van planvaardigheden, reflectiegesprekken tijdens onder meer de MOL-gesprekken en het tutoraat.

Als we de onderzoeksvragen van de school bekijken, valt op dat gezien wordt dat de samenhang in (dalton)werkwijzen vaak ontbreekt. In veel van de aanbevelingen, die vanuit de vorige visitatie kwamen, is het nodig om duidelijkheid en samenhang in de school te

brengen. Een eenduidig, door iedereen gedragen idee over wat daltononderwijs voor het Dalton Lyceum Barendrecht inhoudt, is de basis waar vanuit de ontwikkelde werkwijze hun samenhang vinden. We stellen vast dat er in de afgelopen jaren geen eenduidige visie is ontwikkeld onder het personeel van de school. Met het schrijven van een nieuw schoolplan hoopt de schoolleiding het gesprek open te voeren en de collega's mee te nemen in een gezamenlijke visie op daltononderwijs.

Het herijken van de onderwijsvisie van de school kan een krachtige manier zijn om samen helder te krijgen wat jullie school een daltonschool maakt. Door vanuit visie te kijken naar wat er binnen de school ontwikkeld is en met elkaar te bespreken hoe jullie wat doen, ontstaat een gedeeld eigenaarschap over de identiteit van de school.

3. Gedeeld eigenaarschap

Uit de gesprekken met:

leerlingen(raad)

Wij hebben met 6 meisjes mogen spreken:

- 1 leerling uit klas 3, deelnemend aan het technasium
- 3 meisjes uit klas 4M, van wie 1 meisje op hoog niveau sport beoefent
- 2 meisjes uit klas 5V

Zij zijn allen overwegend positief over de school. Er wordt veel zelfstandigheid gevraagd en de leerlingen voelen ook dat zij dit moeten inzetten om in hun eigen ontwikkeling een stap verder te zetten. In de daltonuren haal je extra uitleg als leerling. Ditzelfde geldt voor de maatwerkuren. Als je een extra vak hebt, dien je zelf de instructie te organiseren, in te plannen.

De leerlingen raden bijna allemaal de school aan om naartoe te gaan als je nu nog een keuze moet maken. 1 leerlinge echter niet op grond van haar persoonlijke factoren die haar nu doen inzien dat het voor haar niet de meest passende school zou zijn.

De parels die zij tegenkomen en erkennen, zijn primair gelegen in de daltonkernwaarde zelfstandigheid. De school is een goede voorbereiding op het vervolgonderwijs. Daarnaast wordt de begeleiding in die keuze ook zeer gewaardeerd: keuzeweb en LOB. Ook ervaren zij dat er echt naar jou wordt gekeken in wie je bent en waar je interesses en passies liggen.

Een tweede grote parel zien wij terug in het zogeheten 'herstelrecht'. Je krijgt als leerling oprecht de kans om iets te mogen herstellen of te repareren als het de eerste keer niet gelukt is of als je een 'misstap' hebt gezet. Zij vermelden er wel unaniem bij dat je een handreiking krijgt, maar de weg vervolgens zelf moet bewandelen.

De leerlingen zijn ook zeer te spreken over de mogelijkheden die er geboden worden op het gebied van samenwerking bij de PO's in de bovenbouw. Zij mogen soms zelf de groepjes samenstellen, er is veel ruimte voor de docent om het proces te monitoren en in gesprek te gaan met de groepjes over de voortgang. Ook hier ervaren zij wel veel verschillen in begeleiding en verslaglegging van het proces van samenwerking. De maatschappelijke stage in het vwo en de samenwerkingsopdrachten tijdens excursies verdienen ook veel lof van de leerlingen. Bij de stage kan er intern gewerkt worden: een brugklas 2 periodes begeleiden bij de start, TOA-ondersteuning. Dit vinden zij ook goed geregeld, in tegenstelling tot het 'bijles' geven aan de onderbouw. Die verloopt rommelig in hun ogen.

Tot slot geven de leerlingen aan positief te zijn over de uren die worden opgevangen in de onderbouw. De zogeheten tussenuren worden voor leerlingen in klas 1 en 2 opgevangen. Zij vinden dat er leeftijdsadequaat gehandeld wordt. Zij vinden het realistisch dat je in de bovenbouw meer vrijheid hebt in tussenuren.

Ook merkten zij een aantal zaken op over de school:

- In de onderbouw stond het huiswerk nog in Magister, dat is nu niet meer. Het verschilt per docent hoe er omgesprongen wordt met het huiswerk. Zij geven aan dat er docenten zijn die het huiswerk niet belangrijk vinden en je het niet hoeft te maken. Ze realiseren zich wel dat zij het voor zichzelf maken. Zij zien graag meer eenduidig handelen door docenten. Er zijn grote verschillen, waardoor zij aangeven niet goed te kunnen inschatten hoe ze met het werk moeten omgaan. Dit geldt ook voor de planners;
- Zij waarderen de mogelijkheden die er zijn in het maatwerk, maar ook hier geven zij dat het soms onduidelijk is of je er verplicht moet zijn en of het een keuze is. Soms worden er verwachtingen uitgesproken door docenten, waarvan de leerlingen niet op de hoogte zijn. Ze zien dit dan niet terug in het rooster;
- Ook zouden zij meer structuur en duidelijkheid zien in de begeleiding van de leerling: wel of geen MOL-gesprekken, coaching of mentoraat, reflectie-uren alleen in de onderbouw en wanneer in de bovenbouw, ook gesprekken als het goed met je gaat en niet alleen op initiatief van mentor. Zij gaven aan veel verschillen tussen coaches te ervaren.

Ouders

Tijdens het gesprek waren ouders van leerlingen klas 2 t/m 6 vanuit alle niveaus vertegenwoordigd. Deze ouders zijn door mentoren benaderd deel te nemen aan het gesprek en bij de korte voorbespreking is aan hen meegegeven dat zij vooral open en vrijuit over de school en hun ervaringen kunnen spreken.

Over ontwikkelingen binnen de school met betrekking tot Dalton worden de ouders geïnformeerd middels nieuwsbrieven. Die informatie moet gezien worden als mededelingen aan de ouders. Ouders zouden ook graag mee willen denken, maar weten niet goed op welke wijze zij dit kunnen realiseren. De mogelijkheden zijn onbekend, er is behoefte aan een structurele aanpak van de rol van de ouder.

Ouders zijn er trots op dat de leraren open en betrokken zijn. Het driehoeksgevoel wordt expliciet benoemd, de school is laagdrempelig voor ouders. Er wordt aangegeven dat de school 'een warm bad' is. Bovendien ervaren zij van de teamleiders hulp, zeker waar het sporttrajecten betreft. Men is van mening dat Dalton een uitstekende voorbereiding voor de toekomst is aangezien leerlingen vooral zelfstandigheid geleerd wordt. Het bevorderen van die zelfstandigheid wordt gezien als een positieve ontwikkeling. Vanuit een open relatie worden kinderen uitgenodigd te 'durven'. Er is sprake van autonomie en van mogen ontdekken.

De ouders geven aan dat de school merkbaar een Daltonschool is doordat er altijd gesproken wordt met de leerlingen samen. Ouders, leerlingen en school vervullen een gezamenlijke rol. Mol-gesprekken vinden niet standaard twee keer per jaar plaats en ouders geven aan dat het juist belangrijk is als er één lijn is met betrekking tot die gesprekken. Nu komen die gesprekken op aanvraag van de docent als het niet goed gaat met de leerling, als de cijfers kelderen, maar ook dan handelen de mentoren daar niet eenduidig in. Soms neemt een ouder het initiatief tot een gesprek. Vanuit ouders van leerlingen bij wie het plannen niet goed gaat, is er vraag naar contact in tussenliggende periodes. Tegelijkertijd wordt aangegeven dat er mentoren zijn die juist heel alert en adequaat reageren als

leerlingen en ouders met zorgen en vragen zitten. Sommige ouders hebben positieve ervaringen met het sturen van een mail naar een docent.

De leerlingen worden gestimuleerd samen te werken, er zijn veel verplichte opdrachten waardoor zij ook leren samen te werken. Wanneer de samenwerking niet goed verloopt, moet de leerling dat zelf aangeven, maar die krijgt vervolgens wel handvatten om mee verder te kunnen. De structuur die leerlingen op deze wijze zelf creëren is een goede voorbereiding op het echte leven. Ze worden daardoor zelfredzaam. Het zelf nadenken, zelf in kunnen richten, wordt door de ouders als goede basis daarvoor gezien.

Er worden zorgen uitgesproken over het leren plannen, daar zou de school een leerling in moeten begeleiden. Zeker nu er veel lesuitval is, en de plannings en toetsen wel doorlopen, is het belangrijk dat planners kloppen. Er wordt geopperd dat eigen verantwoordelijkheid nemen lastig is als planners niet kloppen. Ouders geven aan dat de communicatie over de lesuitval onduidelijk is. Zij vragen zich af of het nog wel goed gaat komen. Bovendien gaan alle toetsen wel door, wat wellicht een te groot beroep doet op de zelfstandigheid van leerlingen.

Over de daltonuren wordt over het algemeen aangegeven dat die prettig geregeld zijn. Ouders zouden wel graag meer daltonuren vanuit de vakken willen zien. Een leerling wordt altijd geplaatst, al wordt over een stilte-uur gezegd dat 'een leerling daar niet terecht wil komen'. Een docent stuurt soms met enige dwang een leerling naar een specifiek uur, maar ouders vragen zich af of dat in bepaalde gevallen niet al te laat is. De afweging van het niet wenselijk zijn te vroeg in te grijpen, maar toch zeker niet te laat, wordt als ingewikkeld beschreven. De consequentie van het kelderen van de cijfers is niet meer doubleren, maar doorstromen naar een lager niveau. Ouders zien het als positief dat er steeds meer formatief wordt gewerkt waardoor de leerling zelf kan ervaren hoe hij zichzelf moet inschatten. Er zijn ook ouders die goede ervaringen hebben met de huiswerkklas, al is niet geheel duidelijk of die mogelijkheid nu gratis is en hoe vaak een leerling hier per week gebruik van mag maken.

De school haalt veel informatie op bij leerlingen. Leerlingen worden betrokken bij het ontwikkelen van ideeën door deel te nemen aan denktanks. Als voorbeeld wordt het plustraject gegeven waarbij leerlingen samen met docenten bepalen hoe een dergelijk traject eruit gaat zien. Ouders zijn tevreden over de samenwerking en over de ruimte die de school biedt aan initiatieven van leerlingen. Er wordt gesteld dat de school handelt vanuit de kernwaarden.

Medewerkers

Het gesprek met het OP en OOP was open. Men durfde vrijuit te spreken. In het gesprek kwamen een aantal sterke- en een aantal ontwikkelpunten naar voren. De groep was gemengd qua werkervaring, leeftijd, vak, functie (o.a. docent, team-assistent, toa, onderwijsondersteuner) en werkgebied (niveau, gebouw).

Het gesprek begon met een voorstelronde waarbij de vraag centraal stond: wat is vanuit jouw ervaring dalton aan DLB? De antwoorden waren heel divers en belichten ook meerdere daltonaspecten. De volgende antwoorden werden o.a. gegeven:

- Er is ruimte voor ontwikkeling.
- Er is een open cultuur (binnen een team).
- Men werkt samen: met zijn allen, alles door elkaar heen (niveau, OP, OOP, leerling enz.).
- Er zijn activiteiten, zoals *Life on Stage*.
- Leerlingen helpen elkaar (tutores).
- Het reflecteren in de MOL-gesprekken en het begeleiden van de mentor.
- Plenda en planners, waardoor leerlingen zelfstandiger kunnen werken.
- Bij het vak leren leerlingen reflecteren: zij beoordelen elkaar.
- Nieuwe docenten volgen een daltonopleiding.
- In de lessen werken leerlingen in groepjes.
- Docenten coachen de leerlingen.
- Er zijn 2 daltonuren per dag.

In het vervolg werd ingegaan op een aantal nieuwe ontwikkelingen:

- Het coach-traject. Het onderscheid tussen een mentor en een coach, omdat deze begrippen door elkaar gebruikt worden. De meeste leerlingen hebben echter een mentor. Alleen in de bovenbouw (vwo?) is er een project gestart waarbij leerlingen geen mentor, maar een coach hebben. Dit coach-traject is bedoeld om leerlingen zelfstandiger te maken. Er zijn geen plannen om dit traject ook in de onderbouw en/of de andere niveaus (havo/mavo?) uit te rollen.
- De Plenda. De Plenda is een middel waardoor leerlingen beter leren plannen (daltonwaarde zelfstandigheid). Een werkgroep heeft de inzet van de Plenda voorbereid. Dit jaar is er men in de onderbouw (brugklas) met de Plenda begonnen. Er zijn gedurende het jaar evaluatiemomenten, waar ook leerlingen bij betrokken worden. De uitdaging is om het huiswerk er goed in te krijgen en tijd in de les vrij te maken om te plannen. Naast de Plenda houdt de werkgroep zich ook bezig met de mentorleerlijn Tumult. De werkgroep opereert los van de daltoncommissie, hoewel er wel iemand inzet die ook in deze commissie zit. De schoolleiding geeft de werkgroep ook ruimte, maar biedt wel zo nodig een luisterend oor.

Hierna werd verder ingezoomd op de organisatie, met name op het samenwerken tussen de verschillende geledingen:

- Hoewel er geen intervisie is ('intervisie is een besmet woord'), is er wel een cultuur van betrokkenheid, elkaar helpen. Informeel kijkt men dus wel bij elkaar in de les.
- Ondanks de drie gebouwen is de sfeer overal hetzelfde ('gezellig'), alleen ken je niet iedereen even goed. Lastig is dat er ook gewerkt wordt met twee roosters, en dus ook met verschillende pauzes.
- De sfeer wordt niet door iedereen als goed ervaren ('vroeger was het anders'). Toch zijn er ook geluiden van docenten die verschil tussen de gebouwen ervaren en zich niet overal even thuis of welkom voelen. Vanuit het OOP wordt opgemerkt dat ze graag meer betrokken willen worden, bijvoorbeeld bij een studiemiddag.

Vervolgens werd gevraagd waar de school over 5 jaar staat. Men ziet over 5 jaar onder meer:

- Meer samenwerking tussen secties;
- Leerlingen kunnen zichzelf beoordelen;
- Meer zelfstandigheid bij leerlingen;
- Leerlingen uit verschillende jaarlagen die elkaar gaan helpen (tutores);
- Effectieve daltonuren;
- Meer leerlingen die bij het onderwijs betrokken zijn.

Tot slot wordt vanuit het visitatieteam opgemerkt dat er niets over het Technasium is gezegd, terwijl dat oogt als een parel. De reden is dat het Technasium 'een eigen club' OP/OOP heeft en die zijn niet bij dit gesprek vertegenwoordigd.

schoolleiding en daltoncoördinator(en)

Gespreksverslag schoolleiding

De visitatiedag werd geopend met 4 leden van het visitatieteam die in gesprek gingen met de schoolleiding. Aanwezig waren de rector, adjunct-rector en alle teamleiders van de school. De school heeft de teams als volgt ingedeeld:

- B1= brugklas + VMBO 2
- B2= VMBO 3 & 4
- B3= HAVO 2 & 3
- B4= HAVO 4 & 5
- B6= VWO 4, 5 & 6

Kenmerkend was dat er een open reflectieve houding door de verschillende aanwezigen werd getoond waardoor het gesprek op een prettige wijze kon plaatsvinden. De openingsvraag betrof het benoemen van parels in de school. *Opvallend hierbij was dat het bij algemene bewoordingen bleef: 'vrijheid voelen en nemen binnen de school', 'stimuleren van bevologenheid (goed voorbeeld, doet goed volgen)', 'het nemen van eigen initiatieven tot coaching door teamleden'.*

De teamleiders gaven aan dat zij voor zichzelf een rol zien in het initiëren van gespreksbijeenkomsten met teamleden, het spiegelen met teamleden en het faciliteren en borgen van daltonontwikkelingen.

In het gesprek geeft de schoolleiding aan dat het hun rol is om initiatieven te verkennen en in meetings met elkaar te zoeken naar de gezamenlijke verbinding. Tegelijkertijd kwam er naar voren dat de schoolleiding zoekende is naar een effectieve werkwijze en een doorlopende leerlijn op het gebied van dalton. De rode draad is mede ingewikkeld door de verschillende teams en behoeftes. Er moet onderzocht worden hoe de onder- en bovenbouw meer op elkaar aan kunnen sluiten binnen het daltongedachtegoed. Een voorbeeld hiervan is het gebruik van de 'Plenda'. In de brugklas is er dit schooljaar mee gestart en er moeten meer evaluatiemomenten worden ingepland om deze leerlijn door te trekken naar de hogere klassen.

Er is binnen de school een daltonwerkgroep, maar deze heeft geen sterk sturende rol als het gaat om de inhoud van het onderwijs. Het visitatieverslag is grotendeels door de

daltonwerkgroep opgesteld met input van het voltallige personeel. De rol van de schoolleiding was hier wat meer op afstand.

De ervaring vanuit de schoolleiding is dat de daltonwerkgroep momenteel minder effectief werkt en dat de schoolleiding zoekende is hoe ze dit wel effectief kunnen inzetten. Er wordt zorgvuldig gekeken en nagedacht om de daltonwerkgroep wellicht kleiner te maken en meer dan twee daltoncoördinatoren aan te stellen. Er ontstaan namelijk veel ideeën vanuit de schoolpraktijk en de daltoncoördinatoren kunnen die informatie dan direct uit de praktijk ophalen.

De schoolleiding merkt op dat er onder het onderwijzend personeel wisselend steun is voor het in de praktijk brengen van het daltongedachtegoed. De school zoekt naar manieren om meer uniformiteit te brengen in het aanbieden van het daltononderwijs.

Er is dit schooljaar een nieuw (concept) schoolplan geschreven. Dit is gefabriceerd onder formele druk en grotendeels vanuit de directie geschreven met input van verschillende teams, maar geen input van ouders en leerlingen. Er is echter wel ruimte om binnen de school het gesprek te voeren en thema's aan te passen in het schoolplan. De schoolleiding ziet het nieuwe schoolplan ook als een uitgelezen mogelijkheid om een aantal kernwaarden en de koers van de school rondom de daltonidentiteit in de praktijk te kunnen versterken. Hierbij is ook voldoende ruimte binnen de teams om hierover in gesprek te gaan.

De schoolleiding benoemde de wisseling van schoolleiding in 2019, de coronaperiode en de komst van twee nieuwe teamleiders in de afgelopen drie jaar als een struikelblok voor het bevorderen van de daltonontwikkelingen. Het vermoeden is ook dat de schoolleiding meer aan het worstelen is met dalton dan de leerlingen en de docenten.

Wel ziet de schoolleiding genoeg mogelijkheden om de daltonidentiteit binnen school te versterken. Zo zijn er eerder al een paar dingen genoemd zoals de Plenda en de verdere invulling van het schoolplan. Daarnaast werden er nog een paar concrete punten (die al in werking zijn) benoemd: het herzien van de gesprekscycli en de daltonidentiteit daar een uitdrukkelijke rol in geven door meer te spiegelen, de behoefte van leerlingen wat betreft stilte-uren, een kantine gerund door leerlingen, het herstelrecht en met docenten en leerlingen andere daltonscholen bezoeken.

Tot slot gaf de schoolleiding het visitatieteam nog een paar concrete hulpvragen mee voor die dag: de invulling van de daltonuren, de hoeveelheid daltonuren voor iedere leerling en het verschil in werkhouding van collega's.

Gespreksverslag Daltonwerkgroep

Het gesprek met de daltonwerkgroep verliep open en prettig. De aanwezige collega's toonden een hoge mate van openheid, reflectief vermogen en bewustzijn over de eigen organisatie.

De daltonwerkgroep geeft aan trots te zijn op de vele initiatieven die in de school ontstaan. *“Er gebeuren mooie dingen”* die duidelijk bottom-up worden georganiseerd. Tevens is de daltonwerkgroep trots op de studiedag aan het begin van het schooljaar. Toen werd in een aantal teams de daltonspiegel gebruikt als reflectie-instrument. Tot slot werd ook verwezen naar de flexibiliteit en slagvaardigheid van het docententeam tijdens de Corona-jaren.

Daltonvaardigheden werden in een kort tijdsbestek moeiteloos geïntegreerd in de onlinelessen en dat is iets waar de werkgroep duidelijk trots op was.

Uit het gesprek kwam ook naar voren dat zowel de schoolleiding als de daltonwerkgroep op zoek zijn naar een goede positionering van de daltonwerkgroep binnen de organisatie. Binnen de kernwaarde “Vrijheid & Verantwoordelijkheid” is hier ook al aan gerefereerd. Zo komen er veel ideeën en initiatieven vanuit het docententeam en vanuit de daltonwerkgroep, maar de samenhang en de doorlopende leerlijn ontbreekt. Zowel de daltonwerkgroep als de schoolleiding spreekt met veel waardering en vertrouwen over elkaar wat aangeeft dat de voedingsbodem voor een diepgaande samenwerking in ruime mate aanwezig is.

Binnen het gesprek met de daltonwerkgroep kwamen ook de verschillen tussen de verschillende teams naar voren. Er lijkt sprake te zijn van een matrix-organisatiemodel waarbij er op de snijvlakken van de matrix spanning ontstaat op het gebied van verantwoordelijkheid, tijd en energie. Samenhang op teamniveau is duidelijk aanwezig maar op schoolniveau wordt dit in veel mindere mate ervaren.

De daltonwerkgroep constateerde samen met de visitatiecommissie dat leerlingbetrokkenheid meer aandacht verdient. Er wordt veel met de leerlingen gepraat maar hun betrokkenheid in de totstandkoming van de verschillende onderwijskundige veranderingen is gering *“volgens mij is er wel eens over gepraat in het mentoruur?”*, *“Ja, maar dat was achteraf”*.

De daltonwerkgroep is ook een gewetensvraag gesteld; *“Moeten we terugkomen over 2 of over 5 jaar?”*. Door de leden van de daltonwerkgroep is hierop verschillend gereageerd. De antwoorden varieerden tussen *“Geef ons 5 jaar om alle mooie dingen uit te werken”* tot *“Het maakt door alle mooie ontwikkelingen niet veel uit, 2 of 5 jaar, we blijven toch doorgaan”* waaruit een hoge mate van vertrouwen spreekt over alle ontwikkelingen en de collega's.

De grootste uitdaging ligt volgens de daltonwerkgroep in de transitie van onbewust bekwaam naar bewust bekwaam. Dalton Lyceum Barendrecht is een daltonschool, daar twijfelt niemand aan. Alleen zijn veel docenten niet bewust bekwaam in het uitdragen van de daltonkernwaarden. Door er meer over te praten en er aandacht aan te besteden hoopt de daltonwerkgroep docenten meer bewust bekwaam te kunnen maken.

Bestuurder(s)

Gesprek met het College van Bestuur OZHW

Het visitatieteam heeft gesproken met Mark Mees (lid CvB) en Monica Boevé (strategisch adviseur onderwijs en kwaliteit). Het gesprek was kort en krachtig.

In het eerste deel is er gesproken over de “10 tot 14 school” waar het bestuur mee bezig is.

Mark gaf aan dat de leerlingen van het Dalton Lyceum heel zelfredzame kinderen zijn en dat ze vooral veel ontwikkeling zien in de executieve functies van deze leerlingen. Het bestuur kan zich daarnaast heel goed vinden in de daltonkernwaarden; verantwoordelijkheid, samenwerken en zelfstandigheid zijn kernwaarden waar het bestuur ook mee werkt binnen

het bestuursbureau. Dalton Lyceum Barendrecht vervult dan ook een belangrijke rol in het scholenpallet van het bestuur.

Volgens de bestuurders is dalton momenteel nog geen algemeen gedragen identiteit. Dalton Lyceum Barendrecht is een daltonschool, maar door de vele wisselingen en nieuwe docenten is de daltonwerkwijze onder druk komen te staan. Er zijn veel initiatieven, er gebeuren mooie dingen, maar hoe breng je die samen? Iedereen moet zijn eigen ontwikkelingen zien te herkennen binnen het daltongedachtengoed. Ook binnen de schoolleiding zijn er wat wisselingen geweest en momenteel moet de nieuwe schoolleiding nog zijn nieuwe draai vinden om de organisatie weer in beweging te krijgen.

We hebben de bestuurders ook de gewetensvraag gesteld; moeten we terugkomen over 3 jaar of 5 jaar. Er was wel enige twijfel, maar op zich was “er wat dichter op zitten” niet verkeerd. Hierbij was het wel van belang de school niet aan hun lot over te laten. Strek de helpende hand uit en probeer de school te ondersteunen waar mogelijk.

Beoordeling, waardering & advies

Beoordeling

		V/O
0	Realisering aanbevelingen vorige visitatie*	O
1	Vrijheid in gebondenheid / Verantwoordelijkheid en vertrouwen	V
2	Zelfstandigheid	V
3	Samenwerking	O
4	Reflectie	V
5	Effectiviteit - doelmatigheid	O

Waardering

Het visitatieteam heeft grote waardering voor de zelfkritische houding en de openheid in de gesprekken met de schoolleiding, de docenten, de leerlingen en de ouders. We hebben een school gezien waar veel wordt ontwikkeld. Goede ideeën worden omarmd en verder ontwikkeld binnen een teamverband. Er zit veel ontwikkelkracht in de school. We hebben gezien dat het nog niet goed lukt om alle ontwikkelingen met elkaar te verbinden en er een lijn in aan te brengen. Er is veel vraag naar uniformiteit en duidelijkheid. Hierdoor staat het borgen van ontwikkelingen op de tocht. Een gezamenlijke herijking van de daltonidentiteit is nodig om tot die rode draad te komen. Het in de school brengen van een nieuw schoolplan kan hierin een belangrijke rol spelen. Als de praktische uitwerking van het schoolplan vanuit een gedeelde visie gezamenlijk wordt vormgegeven ontstaat de convergentie waar naar wordt gezocht.

Advies aan het bestuur van de NDV

	Advies	Criteria
	Licentie verlenen	Maximaal één onvoldoende kernwaarde.
	Geen licentie verlenen, over twee jaar versnelde visitatie voor licentieverlening	Twee of meer onvoldoende kernwaarden
	Licentie voor de komende periode* verlenging	Maximaal één onvoldoende kernwaarde inclusief realisering aanbevelingen vorige visitatie + borging
X	Over twee jaar versnelde visitatie	Twee of meer onvoldoende kernwaarden inclusief realisering aanbevelingen vorige visitatie + borging
	Licentie intrekken	Na versnelde visitatie twee of meer onvoldoende kernwaarden inclusief realisering aanbevelingen vorige visitatie + borging

*Licentie verlenging voor 5 jaar (VO)

Aanbevelingen

	Omschrijving
1	<p>Borging</p> <p>Denk na over de structuur waarin de daltonontwikkelingen worden aangestuurd in de school. Ga hierin de samenwerking aan tussen schoolleiding, de collega's van de daltonwerkgroep en de daltoncoördinatoren. Borg dit in een constructieve samenwerking.</p>
2	<p>Reflectie</p> <p>Laat reflectiemomenten structureel terugkomen voor alle leerlingen. Reflecteren is voor elke leerling waardevol. Het is onduidelijk wat de structuur is in de cyclus, voor zowel ouders als leerlingen. Er zijn mooie werkwijzen ontwikkeld. Door deze structureel te gebruiken kunnen alle leerlingen hiervan profiteren.</p>
3	<p>Effectiviteit</p> <p>Ontwerp, met elkaar, een begeleidingsmodel met alle leerlingen, goed en onvoldoende presterend, van klas 1 t/m 6, waarin ruimte voor de kernwaarden, executieve functies en reflectie gewaarborgd is.</p>
4	<p>Borging</p> <p>Kies waar je de focus op legt. Er is veel te doen en we zien ook heel veel ontwikkeld worden. Hierdoor mist de overkoepelende structuur. Spreek met elkaar af wat de kern is van jullie daltononderwijs zodat men dezelfde taal spreekt als het om dalton gaat. Vandaaruit kunnen keuzes gemaakt worden en ontstaat een focus op wat voor jullie dalton is.</p>
5	<p>Samenwerking</p> <p>Ondersteun de collega's in het vormgeven van het primaire proces waaraan je kan zien dat het gaat om een daltonschool. Wat zijn de kenmerken van een daltonles? Hoe organiseer je samenwerking in de les? Er zijn op deze school mooie voorbeelden. Leer van elkaar. Zo kan samenwerking tussen leerlingen effectief worden.</p>

Slotopmerking visitatieteam

De visitatiecommissie bedankt de school nogmaals voor het goede ontvangst. Als commissie hebben we gezien dat er op het gebied van dalton werk aan de winkel is. We hebben echter veel vertrouwen in de school en we verwachten dat de urgentie die komt met een versnelde visitatie over twee jaar de school de steun geeft de nodige stappen te zetten én bijdraagt aan de vragen die school zichzelf stelt in het kader van het eigen ontwikkelvermogen. We wensen de school heel veel succes met het verder ontwikkelen van het daltononderwijs. We

Zelfevaluatie en visitatieverslag VO
 Versie: 15-3-2023

hopen dat we een bijdrage hebben kunnen leveren aan de processen in de school die er voor gaan zorgen dat er meer eenheid komt in handelen en dat men zich meer bewust wordt van wat dalton betekent voor wat we de leerlingen als daltonschool meegeven.

Slotopmerking school

De visitatiecommissie geeft aan dat er veel goede initiatieven en ideeën zijn in de school en dat er sprake is van veel ontwikkelkracht. De kern van de verbetering is gelegen in het verbinden van alle initiatieven vanuit een gezamenlijke herijking van de daltonidentiteit. Dit laatste is precies ook de kern van het schoolplan dat we voor de komende jaren aan het schrijven zijn, waarin een beperkt aantal koerspunten en een opnieuw geformuleerde visie zowel richting als ruimte geven aan initiatieven in de school.

Bij het benoemen van de concrete thema's waaraan we de komende jaren gaan werken, zullen we ook nadrukkelijk letten op de aanbevelingen van de commissie. In onderstaand schema zijn de voorgenomen acties verwerkt naar aanleiding van de aanbevelingen van de commissie.

Een belangrijk onderdeel van het plan is verder de herpositionering van de dalton-coördinatoren en de daltonwerkgroep (mogelijk onder een nieuwe naam) en de samenwerking met de schoolleiding.

In de herijking van de daltonidentiteit willen we nadrukkelijk ook leerlingen betrekken. Het nieuw leven inblazen van de leerlingenraad is dan ook een onderdeel van het schoolplan.

We bedanken de commissieleden voor hun inzet tijdens de visitatie en voor het goede en prettige verslag en gaan zoals gezegd met de aanbevelingen aan de slag. We zouden het tot slot bijzonder op prijs stellen als bij aan de volgende visitatie in elk geval enkele van de huidige visiteurs deel zouden nemen.

Plan van aanpak m.b.t. uitwerking aanbevelingen

In onderstaand schema staan de acties die we willen inzetten als reactie op de aanbevelingen. Wij zullen hierbij werken met 'leerteams' waarin naast onze daltoncoördinatoren ook docenten participeren.

	Omschrijving	Actie
1	<p>Borging</p> <p>Denk na over de structuur waarin de daltonontwikkelingen worden aangestuurd in de school. Ga hierin de samenwerking aan tussen schoolleiding, de collega's van de daltonwerkgroep en de daltoncoördinatoren. Borg dit in een constructieve samenwerking.</p>	<p>Taakomschrijving daltoncoördinatoren vaststellen (sturing en borging)</p> <p>Herziening vormgeving daltonwerkgroep + rol</p>
2	<p>Reflectie</p> <p>Laat reflectiemomenten structureel terugkomen voor alle leerlingen. Reflecteren is voor elke leerling waardevol. Het is onduidelijk wat de structuur is in de cyclus, voor zowel ouders als leerlingen. Er zijn mooie werkwijzen ontwikkeld. Door deze structureel te gebruiken kunnen alle leerlingen hiervan profiteren.</p>	<p>Reflectielijn ontwerpen van klas 1 tot klas 6 (gesprekscycli)</p> <p>Onderzoeken wat er al is en op basis daarvan worden zowel leerlingreflectieformulieren als docentenformulieren meegenomen.</p>
3	<p>Effectiviteit</p> <p>Ontwerp, met elkaar, een begeleidingsmodel met alle leerlingen, goed en onvoldoende presterend, van klas 1 t/m 6, waarin ruimte voor de kernwaarden, executieve functies en reflectie gewaarborgd is.</p>	<p>Invulling daltonuren (vakgebonden, stilte, verbreding, verdieping)</p> <p>Planners aanpassen a.d.h.v. Plenda en ontwikkelingslijn voor planner maken; inventariseren en model uitwerken</p>

4	<p>Zelfstandigheid</p> <p>Kies waar je de focus op legt. Er is veel te doen en we zien ook heel veel ontwikkeld worden. Hierdoor mist de overkoepelende structuur. Spreek met elkaar af wat de kern is van jullie daltononderwijs zodat men dezelfde taal spreekt als het om dalton gaat. Vandaaruit kunnen keuzes gemaakt worden en ontstaat een focus op wat voor jullie dalton is.</p>	<p>Inhoud bepalen</p> <p>(Schoolregels, daltonles, kernwaarden, voorbeelden)</p> <p>Verzamelen documenten en boek samenstellen</p>
5	<p>Samenwerking</p> <p>Ondersteun de collega's in het vormgeven van het primaire proces waaraan je kan zien dat het gaat om een daltonschool. Wat zijn de kenmerken van een daltonles? Hoe organiseer je samenwerking in de les? Er zijn op deze school mooie voorbeelden. Leer van elkaar. Zo kan samenwerking tussen leerlingen effectief worden.</p>	<p>Kijkwijzer, lesbeoordelingsformulier a.d.h.v. Dalton</p> <p>Expertise ophalen (o.a. binnen de Zuidwester en op collega-daltonscholen in de regio), onderzoeken wat er al is en leerlijn ontwikkelen.</p>

Ondertekening school en visitatievoorzitter voor gezien

Naam	Functie	Handtekening	Datum
	Leidinggevende onderwijs	Akkoord	9 mei 2023
	Visitatievoorzitter	Akkoord	8 mei 2023

Voor de verdere procedure: zie notitie 'Daltonschool worden en blijven' op www.dalton.nl onder de kop 'visitatie en licentie'